

DEMOKRATSKI CENTAR NOVE NADE

LOKALNA UPRAVA ZA KVALITET ŽIVOTA GRAĐANA

OPŠTINA FOČA

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ŽIVOTA

F M

Projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2” finansira Evropska unija
Stavovi izneseni u ovom dokumentu odgovornost su DC Nove nade i CCI i ni u kom slučaju ne predstavljaju
stavove EU

SADRŽAJ

I UVOD	3
O Projektu.....	3
Pristup kvalitetu života	4
Pogled na evropsko mjerenje kvaliteta života	4
Metodologija	5
Opšti podaci o opštini Foča	9
II KVALITET ŽIVOTA U OPŠTINI PO SETOVIMA INDIKATORA	11
1. Ekonomska situacija	11
2. Stanovanje i lokalno okruženje.....	14
3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine	15
4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici.....	18
5. Zdravlje i zdravstvo	19
6. Infrastruktura u opštini.....	21
7. Životna sredina	22
8. Subjektivno bogatstvo	22
9. Uočeni kvalitet društva.....	24
III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPŠTINAMA	31
1. Poređenje među posmatranim opštinama i gradovima po setovima indikatora objektivnog kvaliteta života.....	31
RANG LISTA OPŠTINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA	38
2. Poređenje među posmatranim opštinama i gradovima po indikatorima subjektivnog kvaliteta života	39
RANG LISTA OPŠTINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA	42
IV ZAKLJUČAK	43
ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za opštinu Foča	44
ANEKS 2 - Uporedne tabele subjektivnog i objektivnog kvaliteta života građana	50
ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje kvaliteta života	52

Centri civilnih inicijativa (CCI) su krajem 2010. godine započeli projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2“, finansiran od strane Evropske unije, koji predstavlja svojevrsan unaprijeđeni nastavak prve projektne faze koja je trajala u periodu 2008. – 2010. god. Osnovni cilj projekta je da se unaprijedi kvalitet života građana u onim segmentima koji su u cjelosti i djelimično u nadležnosti i odgovornosti lokalne uprave, ili lokalna uprava realno može uticati na njihovo unaprijeđenje. Projekat je pokrenut u 14 opština BiH koje su izabrane na osnovu utvrđenih kriterijuma koji uključuju različit stepen razvijenosti, urbanu i ruralnu orijentaciju, i teritorijalnu raznolikost¹.

Nadgledanjem rada lokalnih vlasti i kreiranjem baze podataka sa rezultatima nadgledanja uspostavlja se praksa nezavisnog praćenja rada lokalnih vlasti u kontekstu kvaliteta života građana, ali i stvara osnova za kontinuirano praćenje trendova u kvalitetu života građana.

Načelnici opština i lokalna administracija generalno treba da pokažu više menadžerskih sposobnosti i da ulože više napora da unaprijede kvalitet života običnog čovjeka, u svakom pogledu. U tom smislu, kroz ovaj Projekat provodi se niz aktivnosti u ciljnim opštinama, koje bi trebale rezultirati odgovornijim i transparentnijim radom lokalne uprave.

Ono što je posebno zanimljivo, dio aktivnosti biće usmjeren na pokretanje lokalnih kampanja, a u pravcu rješavanja problema na lokalnom nivou, koji budu identifikovani kroz pomenuti proces monitoringa lokalne uprave i kvaliteta života građana. U te kampanje biće uključeni građani i lokalne NVO, kojima će biti pružene i obuke da bi mogle nastaviti slične aktivnosti i nakon okončanja Projekta.

Pored navedenih aktivnosti, cilj je i revitalizovati neke stare i uspostaviti nove mehanizme učešća građana u javnom životu i procesu donošenja odluka, da bi se istovremeno povećala dvosmjerna komunikacija sa građanima, a ne samo jednosmjerna, kojom se građanima samo plasiraju već gotove odluke i informacije, bez traženja povratne informacije i mišljenja.

Projekat afirmiše direktno uključivanje građana između ostalog i kroz forume odgovornosti i budžetske fokus grupe. Na Forumima odgovornosti načelnici imaju priliku da javnosti prezentuju buduće planove i referišu šta su uradili tokom svog mandata, a građani imaju priliku da postave pitanja o aktuelnim problemima u svojoj zajednici.

Na budžetskim fokus grupama okupljaju se interesne skupine iz pojedinih oblasti gdje postoji određen problem, te se daju komentari na nacrt budžeta, u smislu izdvajanja neophodnih za rješenje određenog problema, ali se također evidentira postoje li mogućnosti da se npr. kroz donošenje ili izmjene javnih politika na lokalnom nivou sistemski riješe određeni problemi građana.

¹ Izabrane opštine su: Banja Luka, Tuzla, Novo Sarajevo, Mostar, Doboje, Pale, Foča, Trebinje, Bihać, Travnik, Široki Brijeg, Livno, Bijeljina i Zenica.

Obzirom da će se okončanim i ovim novim Projektom zaokružiti cjelokupan mandat aktuelnih lokalnih vlasti, ovaj i drugi izvještaji o kvalitetu života pomoći će građanima i pri donošenju odluke na narednim lokalnim izborima. Jedna od aktivnosti u tom periodu biće i praćenje predizborne kampanje u ciljnim opštinama, odnosno realizacije obećanja datih u predizornoj kampanji onih načelnika koji osvoje vlast na lokalnim izborima 2012. godine.

Pristup kvalitetu života

Kvalitet života je ključni koncept koji posljednjih godina ima sve veći značaj u području društvenih nauka. Zbog sveobuhvatne prirode, kvalitet života uzima u obzir objektivne uslove u kojima ljudi žive kao i subjektivnu ocjenu koju pojedinci donose o materijalnim sredstvima koja su im na raspolaganju zajedno sa njihovim stavovima prema društvu i perspektivom kvaliteta tog društva. Izučavanje kvaliteta života takođe nastoji da sakupi važne informacije i saznanja o raznim oblastima života kao i načinu na koji se ljudi ophode prema istima u vrijeme društvene promjene. Ovakav pristup omogućava značajan doprinos društvenoj politici, otkrivajući potrebe i manjkavosti brojnih područja kvaliteta života, i ističući nejednakost između društvenih grupa, što se može riješiti kroz ulaganja truda u društveni razvoj (MÆrginean, 2004).

Prednosti pristupa kvalitetu života (Fahez, Nolan and Whelan, 2003) leže u sljedećim karakteristikama koje su ključni dio pomenutog pristupa:

Kvalitet života se uglavnom usredsređuje na životne okolnosti pojedinaca tako što koristi mikro pristup. S ciljem rasvjetljavanja strukturalne pozadine, podaci se upotpunjuju informacijama koje se odnose na makro perspektivu stanja društva.

Kvalitet života je višedimenzijski koncept i obuhvata spektar životnih oblasti. Baš kao što se fokusira na opis i objašnjenja raznih oblasti života, ovaj pristup takođe istražuje vezu između oblasti kao što su: ekonomska situacija, zaposlenost, zdravlje i zdravstvena zaštita, porodica i domaćinstvo, obrazovanje i obuka, život u zajednici i društveno učešće.

Za mjerenje kvaliteta života koriste se obje vrste indikatora, subjektivni i objektivni. Na ovaj način dobija se objektivna slika uslova za život ali i subjektivna slika blagostanja i povrha toga, naglašava se veza između dva navedena aspekta. Svojevrsna karakteristika ovakvog pristupa je to što omogućava uvid u način na koji ljudi reaguju na objektivne okolnosti i kako se osjećaju povodom svojih života.

Pogled na evropsko mjerenje kvaliteta života

Prvo značajno istraživanje o kvalitetu života sprovedeno je 2003. godine u 28 država (25 država Evropske unije, dvije zemlje tada pristupnice - Bugarska i Rumunija, i zemlja kandidat – Turska). U svakoj državi je izabran reprezentativan uzorak ljudi. Oko 1.000 ljudi sa 18 i više godina je bilo ispitano u većini zemalja. Izuzetak su bile manje države – Kipar, Estonija, Luksemburg, Malta i Slovenija gdje je ispitano oko 600 građana.

Upitnici, sastavljeni od strane istraživačkog konzorcijuma, sadržavali su pitanja o raznim životnim oblastima sa naglaskom na zaposlenost i radne uslove, stanovanje, porodicu,

društveno i političko učešće, kvalitet društva, te subjektivno bogatstvo. Prvu obradu podataka sproveo je Istraživački centar u Berlinu (WZB). Dodano je nekoliko makro indikatora s ciljem pronalaženja i analiziranja veze između individualnih izvještaja (npr. primanja domaćinstva) i društvenog stanja cijele države (npr. BDP po glavi stanovnika).

Istraživanje o kvalitetu života predstavlja prvi pokušaj velikih razmjera da se istraži kvalitet života u širokom spektru država, naglašavajući izazove sa kojima se suočava EU u kontekstu proširenja.

Ovo istraživanje pružilo je jedinstvenu priliku poređenja kvaliteta života u evropskim državama prije i poslije pristupanja, budući da je novi talas evropskog istraživanja o kvalitetu života planiran za početak 2007, kada je novi broj zemalja već imao dovoljno „staža“ u Uniji. Istraživanje je stvorilo istinitu sliku objektivnih, kao i subjektivnih aspekata života u proširenoj EU. Ipak, postojala su i ograničenja u prikupljanju podataka. Iako uzorak od oko 1000 ispitanika po zemlji pruža generalni profil populacije, nije bio dovoljan za detaljnije analize podgrupa kao što su doseljenici ili samohrane porodice. Štaviše, široki spektar tema na koje se odnosi upitnik jeste veoma bitna karakteristika istraživanja, ali je ipak nedovoljan za neku dublju analizu pomenutih tema. Pojedini vidovi kvaliteta života su izmjereni mnogo manjim skupom indikatora nego što je inače potrebno u visoko specijalizovanim istraživanjima. Međutim, osnovni adut ovog istraživanja je što pruža uvid u glavne aspekte kvaliteta života, obuhvatajući oboje, objektivno i subjektivno gledište.

Upravo ovakav, i objektivni i subjektivni pristup, bio je uzor dizajniranju metodologije praćenja i mjerenja kvaliteta života u ciljnim opštinama u BiH.

U prvoj fazi Projekta CCI je u dva navrata objavio izvještaje o stanju kvaliteta života u ciljnim opštinama, međutim ključni nedostatak bio je nepostojanje sistema vrednovanja indikatora i pretvaranja svih dobijenih pokazatelja u numeričke pokazatelje kojima bi se u konačnici mogle rangirati opštine, odnosno kako bi im mogao biti dodijeljen indeks kvaliteta života. Iako su, radi različite veličine opština i broja stanovnika, svi pokazatelji pretvarani u vrijednosti u odnosu na broj stanovnika i procentne vrijednosti, bilo je moguće rangirati opštine samo prema jednom indikatoru, ali ne i u zbirnom rezultatu. Takođe, nedostajao je segment ličnog (ne)zadovoljstva građana pojedinim oblastima kvaliteta života.

Radi otklanjanja ovih problema i unaprjeđenja procesa praćenja kvaliteta života u ciljnim opštinama, u drugoj projektnoj fazi, CCI je pristupio Centru za kvalitet iz Kragujevca, sa zahtjevom za unaprjeđenje alata za mjerenje kvaliteta života. Tim Centra za kvalitet na čelu sa prof. dr Slavkom Arsovskim, kreirao je metodologiju mjerenja kvaliteta života, koja je u smislu setova indikatora koji su se posmatrali bila usklađena sa evropskom praksom mjerenja kvaliteta života. Metodologija se bazirala na prikupljanju podataka kroz anketni upitnik, i prikupljanju podataka od relevantnih institucija koje istima raspoložu (opštine, javne ustanove i preduzeća, zavodi za statistiku i zapošljavanje, itd.). Takođe, vrednovanje indikatora bilo je jednostavnim matematičkim formulama svedeno na indeksne vrijednosti,

čime su se stvorile pretpostavke za jasnija poređenja dobijenih parametara, kako po horizontali tako i po vertikali, odnosno i među posmatranim opštinama, a i unutar jedne opštine tokom dužeg vremenskog perioda.

Primarni izvor informacija za jedan dio indikatora bili su razni zvanični dokumenti² koje su objavljivale lokalne uprave i druge institucije, korespodencija sa kontakt osobama u opštinama i javnim preduzećima koje su dostavljale odgovore na postavljena pitanja, zabilješke sa praćenja sjednica SO/OV, te drugi analitički izvještaji rađeni u proteklom periodu. Sekundarni izvor informacija bili su podaci objavljivani u medijima i internet prezentacijama lokalnih uprava i javnih preduzeća, te podaci zavoda za statistiku RS i FBiH, zavoda za zapošljavanje i entitetskih i kantonalnih MUP-ova.

Drugi dio podataka prikupljen je anketnim upitnikom koji je proizveo Centar za kvalitet, u saradnji sa CCI projektnim timom. Anketni upitnik sadržavao je ne samo ona pitanja koja su se odnosila na zadovoljstvo građana pojedinim oblastima kvaliteta života, nego i sva ona pitanja koja su trebala da posluže za indeksno izražavanje pojedinih indikatora, a do čijih vrijednosti nije bilo moguće doći direktnim putem. Npr, projektni tim ustanovio je da opštinske i druge službe ne raspolažu bitnim podacima (ni egzaktnim niti procjenom) kao što su struktura vlasništva i površina stambenog prostora, prihodi domaćinstva, procjena siromaštva, te niz drugih pokazatelja. Takođe, bitan podatak u ocjeni ekonomskog stanja ne postoji na lokalnom nivou, a to je bruto domaći proizvod (BDP), pa je za potrebe ovog izvještaja korišćena formula za procjenu BDP-a na opštinskom nivou preuzeta od Federalnog zavoda za razvoj.

Svi prikupljeni podaci softverski su obrađeni da bi iz njih bilo moguće izvesti numeričke pokazatelje u indeksnom formatu, po zahtjevu definisanog alata za mjerenje kvaliteta života.

Veličina uzorka stratifikovana je i kvotirana na osnovu procjene broja stanovnika ciljnih opština, a da bi se zadovoljio osnovni kriterijum da statistička greška bude manja od 10%. Svaka opština je jedan stratum, a stratumi nisu, kao što je to uobičajeno, u potpunosti proporcionalni veličini opštine nego su definisane kvote od 80 do 120 ispitanika, zavisno od veličine opštine/grada. Na taj način smo izbjegli da iz malih opština imamo suviše malo ispitanika i da zaključivanje i poređenje rezultata sa većim opštinama bude nepouzđano. Ukupno je anketiran 1.381 ispitanik u 14 ciljnih opština i gradova. Ključni princip bio je slučajni uzorak, uz poludirigovanu komponentu koja se ogledala kroz predefinisani odnos muškaraca i žena, te ruralnu i urbanu orijentaciju ispitanika.

² Službeni glasnici, budžeti opština, Izvještaji i programi rada, odluke, zaključci, rješenja, te strategije razvoja i druge studije

Prikupljanje podataka iz institucija vršeno je krajem 2012. i početkom 2013. godine, a kao referentna datumska tačka korišćen je 31.12.2012. godine, za one podatke koji se izražavaju i dostupni su jednom godišnje ili jednom u 6 mjeseci. Dio podataka prikupljen anketnim istraživanjem proveden je u aprilu 2013. godine. Međutim, veoma značajan dio podataka i informacija bitnih za narativni dio izvještaja o kvalitetu života građana i rada lokalne uprave prikupljan je tokom cijele 2012. godine kroz kontinuirano praćenje rada lokalnih vlasti i društvenih dešavanja na području ciljnih gradova i opština.

d) Uočeni problemi u r

Problemi u radu tokom prikupljanja podataka, istraživanja i izrade izvještaja bili su raznoliki. Sporost dostavljanja nekih traženih informacija, dostavljanje nepreciznih, uopštenih ili netačnih informacija, čak i skrivanje informacija, različiti podaci iz različitih izvora po istom parametru, te maglovite i neprecizne stavke u budžetima opština, bile su osnovne prepreke.

Iako je projektni tim veliki napor uložio za jasno definisanje anketnog upitnika, te isti uspješno testirao na području opštine Bijeljina, uočen je niz problema tokom provođenja ankete. Različita percepcija pojmova korišćenih pri ispitivanju, ali i drugi praktični problemi pratili su istraživače u njihovom radu, što je tražilo dodatni vremenski angažman i napor u adekvatnim pojašnjenjima upita koji su se postavljali. Razlika između kvaliteta vode i kvaliteta sistema vodosnabdijevanja, razlika u razumijevanju pitanja vezanih za zadovoljstvo infrastrukturu u smislu da li je ispitanik koji odgovara korisnik određene oblasti infrastrukture, ili kao neko ko nije korisnik (npr grijanje, gradski vodovod) može dati odgovor na postavljeno pitanje, samo su neke od prepreka na koje se nailazilo. Slično je bilo i sa razumijevanjem ispitanika ocjene kvaliteta centralnog grijanja, pa smo u sredinama gdje ne postoji sistem (daljinskog) centralnog grijanja putem centralne toplane, ipak dobijali odgovore o njegovom kvalitetu, kao što je slučaj u Širokom Brijegu, Trebinju, Mostaru i Bihaću. Ustanovljeno je da su u ovim slučajevima ispitanici pojam centralnog grijanja percipirali kao sopstveno centralno grijanje koje imaju instalirano u svom domaćinstvu.

Procenat odbijanja ispitanika da učestvuju u anketi kretao se od 10% pa čak i do 40%. Zanimljiv broj ispitanika odustao je tokom samog ispitivanja. Međutim, relativno je veliki broj odgovora „ne znam“ i „odbija“ na pojedina pitanja, obično kod onih pitanja gdje ispitanici u stvari nisu konzumenti pojedine oblasti društvenog života, npr kultura, sport, kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana, ili gdje je trebalo odgovoriti na tzv. osjetljiva pitanja kao što su mjesečna primanja domaćinstva, da li j domaćinstvo bilo u dugu, i sl.

Pored toga, za pouzdaniji analitički prikaz potrebno je bilo uzeti u obzir i različite nadležnosti koje imaju lokalne uprave u RS i FBiH, obzirom na postojanje srednjeg nivoa vlasti u FBiH.

A – Najprije su definisane dimenzije kvaliteta života:

1. Ekonomski aspekt
2. Socijalni aspekt
3. Aspekt životne sredine
4. Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja

Vrednovanje kvaliteta života u opštinama urađeno je sa prve tri dimenzije³.

B – Definisanje setova indikatora po dimenzijama kvaliteta života

Kreirana je prosta tabela sa definisanjem ranga i vrijednosti setova indikatora objektivnog kvaliteta života. Rangovi za setove indikatora su određeni na osnovu istraživanja i dobre prakse drugih, pre svega, razvijenih zemalja (EU, SAD, Engleska i Novi Zeland)

Maksimalna vrijednost indeksa objektivnog kvaliteta života je 80, jer se ocjena pojedinačnih indikatora svodila na raspon od 1 do 10, a time i setova indikatora svođenjem na vrijednost 10. Rang seta indikatora daje konkretan uticaj tog seta na indeks kvaliteta života (dato u zadnjoj koloni setova indikatora (na primer $14,4 \cdot x/50$). Takođe, moguće je za maksimalnu vrijednost indeksa kvaliteta života uzeti i 1 (kakvi se prikazi uglavnom daju kod mjerenja kvaliteta života za države po nekim postojećim metodologijama), a to se dobija preko jednostavne proporcije $1 \cdot y/80$, gde je y izračunata vrijednost kvaliteta života za neku nižu jedinicu posmatranja, u našem slučaju za opštinu.

C – Izračunavanje vrijednosti setova indikatora

(1) Prvo su definisani indikatori koji ulaze u svaki set indikatora. Indikatori unutar jednog seta mogu da budu izlistani u većem ili manjem broju, zavisno od različitih faktora, prvenstveno dostupnosti potrebnih podataka za njihovo izračunavanje, ali i realnih raspoloživih resursa i kapaciteta koji diktiraju do koje mjere je moguće ići u dubinu svakog seta indikatora.

(2) Pribavljanje informacija za svaki pojedinačni indikator vršeno je u obliku podobnom za numeričko izražavanje. Dio informacija dobijen je u kvantitativnim, a dio u kvalitativnim iskazima.

(3) Uređivanje vrijednosti indikatora da budu pogodni za ekspertske ocjenjivanje i statističku obradu.

(4) Statistička obrada dobijenih podataka i informacija

(5) Dodjeljivanje numeričkih za dobijene kvantitativne vrijednosti (od 1 do 10) i utvrđivanje prosječne vrijednosti ocjene za svaku opštinu pojedinačno.

(6) Dodjeljivanje rangova i vrijednosti za svaki kvalitativni iskaz (primjer u tabeli)

³ Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja u potpunosti je izostavljen iz istraživanja, obzirom da je doprinos lokalnih zajednica u BiH minimalan i zanemarljiv kada je u pitanju ova oblast

Subjektivno ekonomsko naprezanje	Veoma lako	Lako	Prilično lako	Sa poteškoćama	Teško	Sa velikim teškoćama
Rang/vrijednost	10	8,2	6,4	4,6	2,8	1

Nakon dodjeljivanja vrijednosti, izračunata je ocjena za svaki indikator pojedinačno, i samu opštinu.

Maksimalna vrijednost za svaki indikator je 10, minimalna 1.

Dobijene vrijednosti indikatora se svode na vrijednost 10, a preko jednostavnog odnosa datog u svim tabelama setova indikatora (zavisno od broja indikatora za svaki set: npr – $9,6 \cdot x / 30$; $13,6 \cdot x / 40$; itd, pogledati Aneks 1.)

D – dobijanje indeksa objektivnog kvaliteta života

Indeks kvaliteta života se dobija prostim zbirom dobijenih vrijednosti setova indikatora i može da iznese maksimalno 80 poena za opštinu. Kao što je ranije pojašnjeno, ovo se može svesti na skalu od 0 do 1.

E – indeks subjektivnog kvaliteta života

Subjektivni indeks kvaliteta života temelji se na kvantitativnim ocjenama zadovoljstva ispitanika pojedinim komponentama kvaliteta života, na skali od 1 do 10. Maksimalna ukupna vrijednost indeksa subjektivnog kvaliteta života je 30, a princip izračunavanja je isti kao i za objektivni indeks kvaliteta života.

Opšti podaci o opštini Foča

Opština Foča se nalazi u jugoistočnom dijelu BiH, odnosno Republike Srpske. Sa površinom od 1.115 km², spada u red najvećih opština u BiH. Istočna i južna granica opštine predstavljaju ujedno i granicu BiH sa Crnom Gorom.

Opština Foča je sa ostalim dijelovima BiH povezana magistralnim putevima M20, Gacko-Foča-Ustiprača, i M18 Sarajevo–Foča-Nikšić. Nadmorska visina se kreće od 400m do 2,386m, a značajan dio teritorije pokriven je šumom (76.702 ha) i obradivim zemljištem (30.901 ha).

Prema procjenama Zavoda za statistiku RS, u Foči danas živi oko 24.293 stanovnika. Po popisu iz 1991 god. u opštini Foča živjelo je 20.898 Bošnjaka, 18.339 Srba, 104 Hrvata i 1.172 Ostalih. Za vrijeme i nakon rata došlo je do značajnih promjena u demografskoj strukturi opštine, a trenutni broj stanovnika je za oko 33% manji u odnosu na posljednji popis stanovništva.

U opštini je, od kraja rata do danas, registrovano 3.700 povratnika Bošnjaka, ali je stvarni broj povratnika manji, pošto se dio njih, nakon prodaje imovine, nije zadržao na ovom području. Po podacima Udruženja povratnika i raseljenih lica u opštini stalno živi 400 porodica, tokom čitave godine. Ostali borave 9 ili 6 mjeseci, neki samo ljeti.

Ako uporedimo trenutnu strukturu stanovništva sa strukturom stanovništva iz 1991. god. možemo zaključiti da je pored etničke, došlo i do promjene u udjelu urbanog i ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu na području opštine, tako da se broj stanovnika u ruralnim dijelovima opštine znatno smanjio jer je došlo do većeg priliva stanovništva u grad. Predstavničko tijelo građana i organ odlučivanja i kreiranja politike opštine Foča je Skupština opštine koja ima 25 odbornika, i to :SNSD -6, SDS- 5, NSP -5, PDP-3,DNS-2, SDA -1,Radikalno za narod-SRS RS i NDS -1, SNS-1, SP-1.

Potpisan je princip o koalicionom djelovanju predstavnika partija: SNSD, SDS, DNS,SNS i SP ,i tako obezbjeđena skupštinska većina u novom sazivu opštinskog parlamenta . Novi načelnik opštine je Radisav Mašić, zajednički kandidat SDS-SNSD, koji je na proteklm lokalnim izborima osvojio 6.252 glasa ili 52,95 odsto. Mašića su podržali i DNS, SP, SNS i SRS RS. Dosadašnji načelnik ove opštine, Zdravko Krsmanović, dobio je 5.495 glasova ili 46,54 odsto.

Mašić je rekao da je najveći problem Foče samoizolacija , u koju je Foča sama sebe dovela i jer nema saradnju sa Vladom i predsjednikom RS.Uspostavićemo blisku i tijesnu saradnju sa svim institucijama RS , Vladom i otvorićemo opštinu i omogućiti našim privrednicima da, ravnopravno s drugima, konkurišu za sredstva razvojnih fondova ,pomagati im da razvijaju i zapošljavaju nove radnike“, rekao je Mašić.On je dodao da se značajne razvojne mogućnosti zasnivaju na prirodnim resursima opštine, prije svega na Nacionalnom parku „Sutjeska“,koji nije iskorišten , te da će u saradnji sa Vladom biti urađena strategija razvoja turizma na području opštine.

II KVALITET ŽIVOTA U OPŠTINI PO SETOVIMA INDIKATORA

BUDŽET OPŠTINE FOČA

Skupština opštine Foča usvojila je budžet za 2013. godinu u iznosu od 10.120.000 KM. Planirano je smanjenje prikupljanja prihoda na većini pozicija. Opština Foča u 2013. godinu ušla je sa projektovanim deficitom od 1.600.000 KM, te kamatama po osnovu bankarskih kredita većim od dva miliona KM. Zbog ovog opterećenja, opština mora ići u racionalizaciju i smanjenje svih rashoda, kao što su plate i druge vrste trošenja. Na 7 sjednici SO Foča, zbog iskazanog deficita od blizu 1,5 miliona maraka, 15 odbornika koalicije SNSD-SDS-DNS odbili su da usvoje Izvještaj o izvršenju budžeta za 2012. godinu. Sjednici nije prisustva 10 odbornika iz opozicije, koji već u dva navrata bojkotuju sjednice SO Foča, zbog zahtjeva za smjenu predsjednika Skupštine.

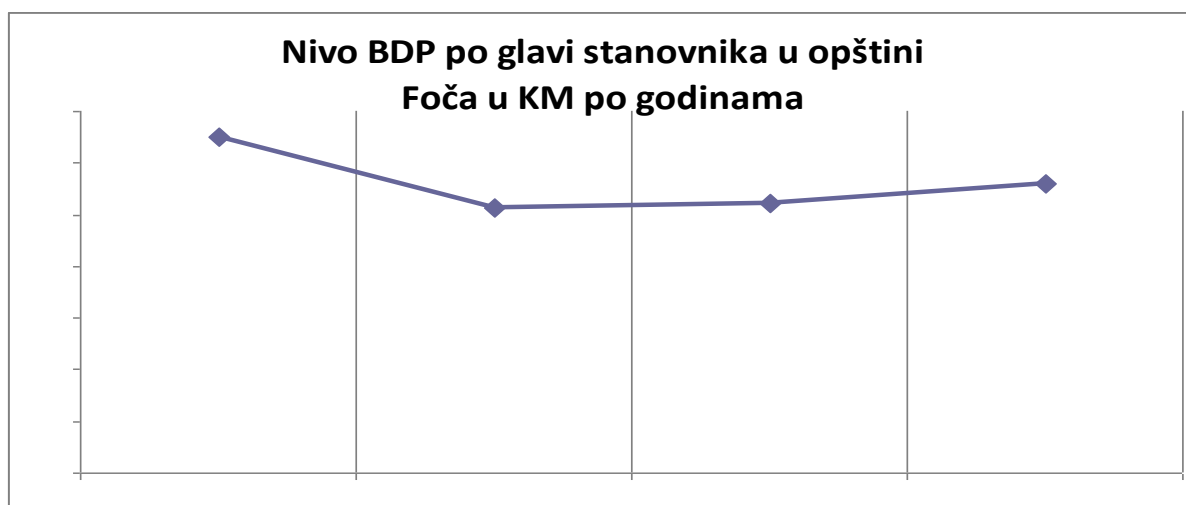
Izvršenje 2009	Plan 2010	Izvršenje 2010	Plan 2011	Izvršenje 2011	Plan 2012	Izvršenje 2012	Plan 2013
7.639.288 KM	10.700.000 KM	6.516.297 KM	9.100.000 KM	8.711.785 KM	9.600.000 KM	10.800.000 KM	10.120.000 KM.

Pregled budžeta opštine Foča po godinama

M

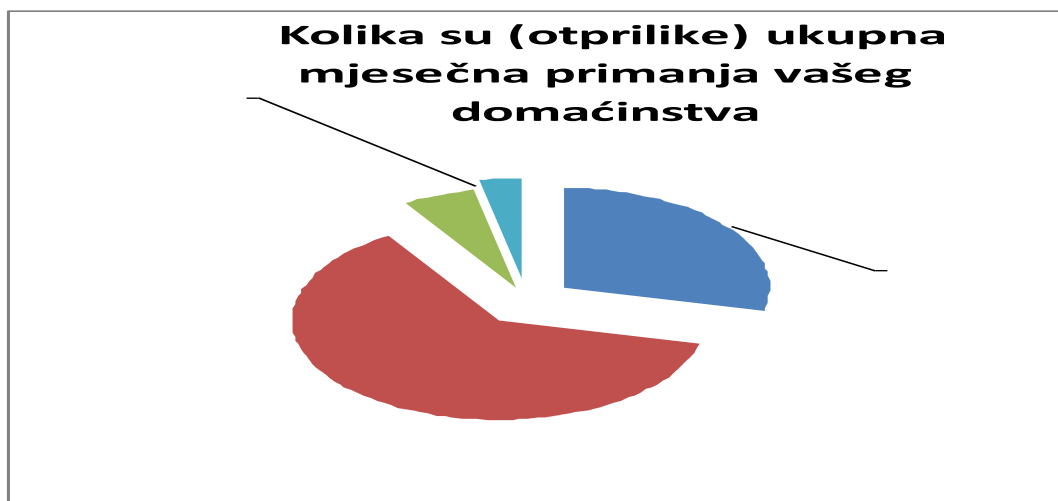
Nivo BDP po glavi stanovnika u opštini

U 2011. godini procijena BDP u opštini Foča bila je 136 055 198 KM, odnosno 5 600 KM po glavi stanovnika. BDP po stanovniku u RS za 2011. godinu iznosio je 6.063 KM, a u BiH 6.684 KM⁴, što znači da je BDP po stanovniku opštine Foča ispod republičkog i državnog prosjeka.

⁴ Agencija za statistiku BiH

Lokalne i druge institucije i agencije nemaju podatke o prosječnim primanjima domaćinstva, pa je odgovor na to pitanje potražen od ispitanika sa područja opštine Foča. Prema rezultatima ankete prosječan prihod po domaćinstvu u Foči je 721KM. Nešto manje od jedne trećine anketiranih domaćinstava ima primanja do 600 KM, to jeste nalazi se na liniji siromaštva, a svega 5,6% ispitanih domaćinstava ima mjesečna primanja od 1001 KM-1500 KM.

Prosječna plata u opštini Foča u 2012. godini iznosila je 907KM i u odnosu na predhodne 5 godine veća je za 79KM, dok su troškovi života iz dana u dan u porastu, kupovna moć stanovnika opštine Foča se znatno smanjila u proteklih 5 godina.

1.2. Nivo siromaštva

Nivo siromaštva se prema primijenjenoj metodologiji u istraživanju, predstavlja kao procenat domaćinstava čiji su mjesečni prihodi ispod 60% od prosječnih mjesečnih primanja po domaćinstvu u BiH, odnosno ispod 570 KM. Takvih domaćinstava u opštini Foča prema

rezultatima istraživanja ima 28,9%. Iznenadjuje podatak da opština Foča nema Javnu kuhinju, a potrebe ima.

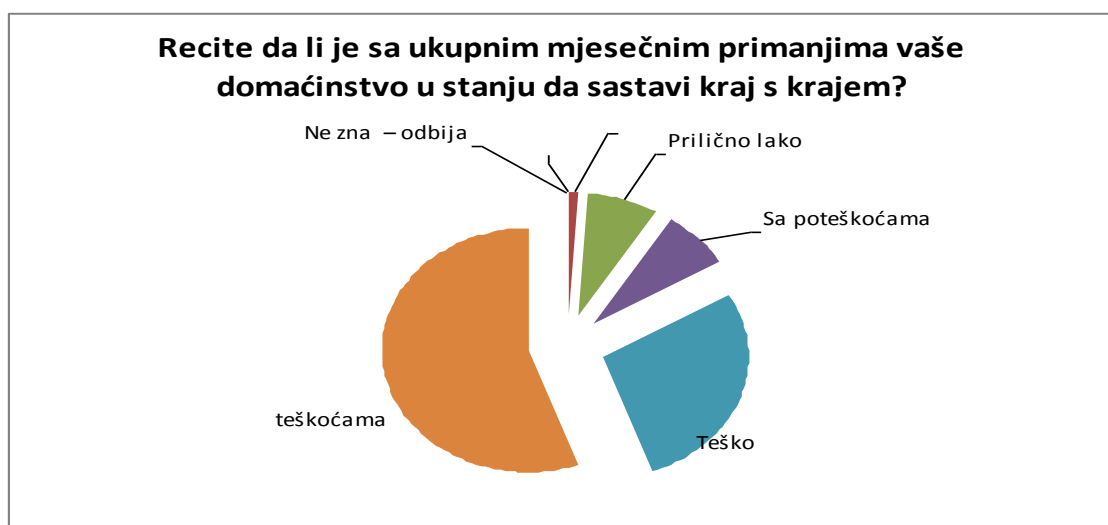
1.3. Dugovi domaćinstva

Nešto više od dvije trećine ispitanika na pitanje da li je vaše domaćinstvo u proteklih godinu dana bilo u dugu što se tiče računa za komunalne usluge, kao što su voda, struja, odgovorilo je da jeste, odnosno da nije u stanju redovno plaćati račune.

Teškoće domaćinstava da sastave kraj s krajem

Indikativno je da više od polovine ispitanika sa ukupnim mjesečnim primanjima, sa velikim teškoćama sastavlja kraj sa krajem. Preko 90% ispitanika odgovorilo je da ima problema da izdrži do kraja mjeseca sa trenutnim primanjima.

1.5. Prioriteti u opštini

U istraživanju ispitanicima je ponuđeno da među sljedećim oblastima izaberu 3 koji bi trebali biti ključni prioriteti lokalne uprave: putna infrastruktura, projekti podsticaja zapošljavanju, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, unapređenje komunalnih usluga, uređenje zelenih površina i rekreativnih kapaciteta, ulaganja u sportsku infrastrukturu i razvoj sporta. Prema mišljenju ispitanika tri najvažnija pitanja kojima opština treba da da prioritet su:

-projekti podsticaja zapošljavanju

-socijalna zaštita

-zdravstvena zaštita

Zanimljivo je da je čak 90% ispitanika izabralo projekte koji podstiču zapošljavanje, što na najbolji način ilustruje i veoma tešku ekonomsku situaciju u opštini, ali i nivo nezaposlenosti.

2. Stanovanje i lokalno okruženje

2.1. Vlasnička struktura

Prema rezultatima istraživanja u opštini Foča, veliki broj ispitanika posjeduje stambenu imovinu u vlasništvu, njih 81,1%. S obzirom na visok procenat od 81,1% onih koji žive u kući/stanu koja je u njihovom vlasništvu može se doći do pogrešnog zaključka da stanovnici Foče žive dosta lagodno. Iako vlasništvo nad nekretninama ne mora da znači i veći kvalitet života, ipak ljudima donosi određenu sigurnost u pogledu krova nad glavom. Naime siromašna domaćinstva su često staračka, sa riješenim stambenim pitanjem, ona posjeduju nekakav stambeni objekat, mada on najčešće ne ispunjava osnovne standarde pristojnog stanovanja. Na tržištu postoje stanovi za prodaju, ali je njihova cijena od 1.300 KM/m², nedostupna za veliki broj građana.

2.2. Životni

Prema rezultatima ankete, prosječna površina kuće/stana u kvadratnim metrima po domaćinstvu u opštini Foča iznosi 68,38 m², a po članu domaćinstva 19,66 m².

Kolika je površina stambenog prostora

10-30	31-50	51-70	71-99	100-150	151-200	200 i više	Ne zna/odbija
1.1%	13.3%	45.6%	23.3%	6.7%	0.0%	0.0%	10.0%

Prosječna ocjena koju su ispitanici dali u opštini Foča na pitanje: Koliko ste zadovoljni vašim smještajem (od 1 do 10)? je 6,37 i u odnosu na ostale posmatrane opštine Foča je na 10. mjestu u ovom segmentu.

3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine

a) Zaposlenost

Broj zaposlenih na području opštine Foča zaključno sa 31.12.2012. godine iznosio je 3.390. Vidljivo je da je broj zaposlenih u opštini Foča manji u odnosu na prethodne godine. Uporedimo li to sa brojem stanovnika, dobijamo da na jednu zaposlenu osobu dolazi 7,1 stanovnik.

Iz tabele koja slijedi vidljiv je opadajući trend zaposlenih na području opštine Foča

Broj zaposlenih po godinama					
2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
3.667					

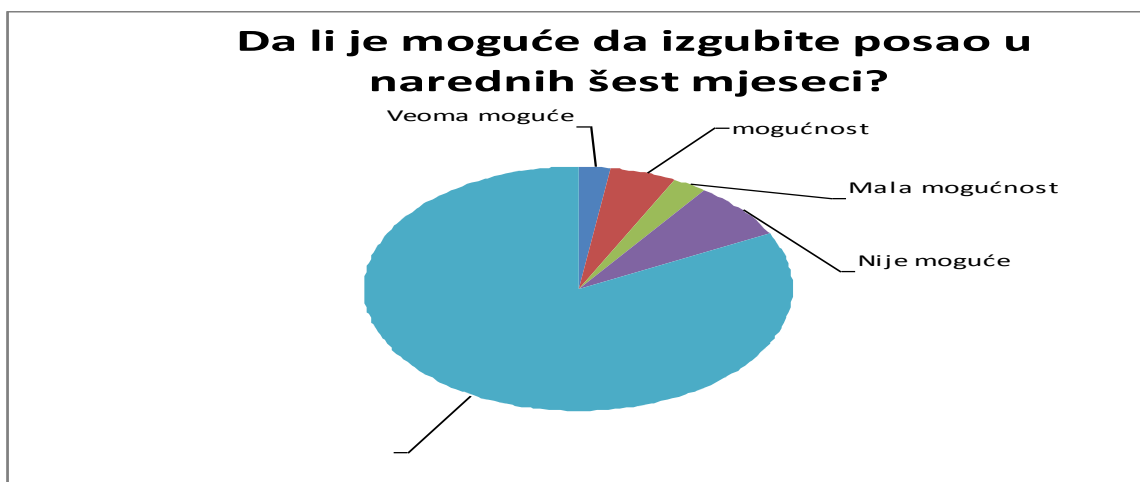
3.667

b) Nezaposlenost

Posao je, prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje na kraju 2012. godine tražilo 3.095 lica. Procenat od ukupnog broja stanovnika koji je nezaposlen i aktivno traži posao je 12,74% .

3.2. Uočena sigurnost posla

Oko 10% zaposlenih ispitanika na području opštine Foča odgovorilo je da postoji manja ili veća mogućnost da izgube posao u narednih 6 mjeseci, dok je svega 7,5% ispitanika odgovorilo da nije moguće da ostane bez posla u tom periodu. Čak je 82,5% ispitanika odgovorilo da ne zna da li postoji takva mogućnost, što govori da i kod njih postoji sumnja u sigurnost posla.

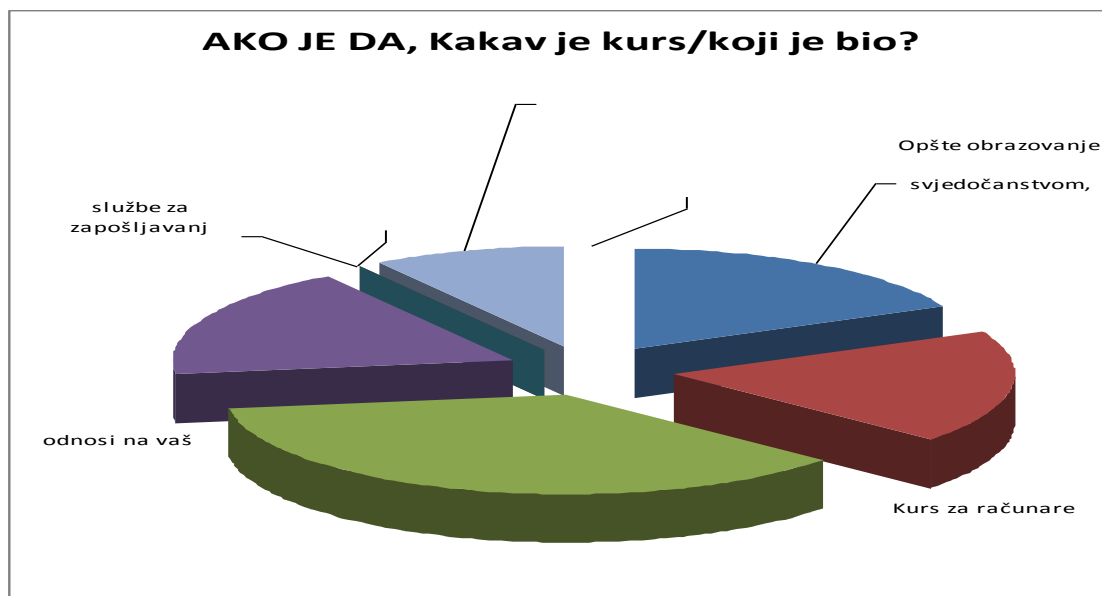

3.3. Obrazovanje i vještine

Na pitanje „Da li ste imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku u bilo koje vrijeme tokom prošle godine?“, čak 84,4% ispitanika je odgovorilo negativno. 84,4% ispitanika nije imalo neku vrstu doobrazovanja ili obuku u toku prošle godine.

Od malog broja onih koji su imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku tokom prošle godine, najviše njih je završilo kurs stranih jezika, njih 36,4%

Dok 12,2% ispitanika internet koristi svaki dan ili skoro svaki dan, 67,8% ispitanika opštine Foča uopšte ne koristi internet. Ovakvi rezultati se podudaraju sa određenim procjenama prema kojima je polovina stanovnika u BiH informatički nepismena.

U grafikonu dat je precizniji prikaz korišćenja interneta na području opštine Foča.

3.4. Izdvajanje iz budžeta za obrazovanje

Na području opštine Foča nalazi se Javna ustanova za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Dječiji vrtić „Čika Jova Zmaj“, privatna igraonica „Klincograd“, dvije centralne osnovne škole sa 3 područne škole. Pripremu djece pred polazak u školu, ove godine organizovalo je Ministarstvo prosvjete i kulture, prikupljanjem podataka o broju djece uzrasta pred polazak u školu koja nisu pohađala predškolske ustanove. Ovaj program se realizuje preko predškolskih ustanova.

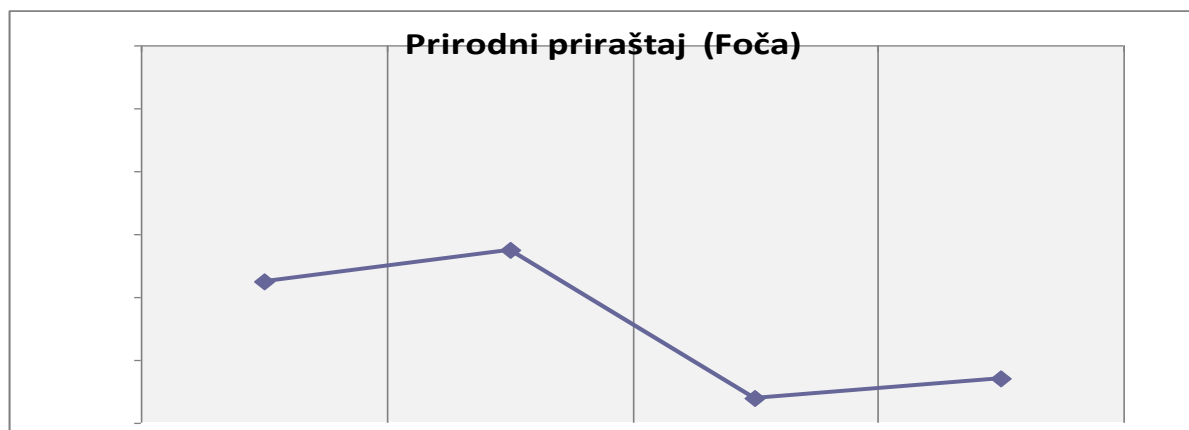
Srednjoškolski Centar Foča je savremena srednja škola za kvalitetno stručno obrazovanje i obuku učenika u skladu sa potrebama tržišta rada i savremenih dostignuća naučnog tehnološkog razvoja. U okviru naše škole učenici mogu da se obrazuju po nekom od gimnazijskih programa: Opšti smjer – Jezički smjer, ili nekom programu sledećih struka: mašinska, ekonomska, šumarska, medicinska, ugostiteljska. Srednje obrazovanje se stiče i u Pravoslavnoj bogoslovskoj školi, koja djeluje u okviru Bogoslovskog fakulteta.

Od visokoškolskih ustanova u Foči su zastupljeni Stomatološki, Medicinski, Defektološki i Bogoslovski fakultet, te Visoka medicinska škola.

Iz opštinskog budžeta u 2012. godini za obrazovanje izdvojeno je ukupno 235 488KM, što predstavlja 2,18%, od ukupnog budžeta opštine za tu godinu. Ova sredstva su raspoređena na materijalne troškove srednjih škola, kao i pomoći za obrazovanje, stipendije i investicije u obrazovanju. U školskoj 2012-2013 iz budžeta opštine se stipendira 215 studenata.

4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

Od 1. januara do 30. septembra 2011. godine u BiH zabilježen je negativan prirodni priraštaj broj umrlih bio je za 2.829 veći od broja rođenih, podaci su Agencije za statistiku BiH. U posljednjih nekoliko godina prirodni priraštaj opštine Foča bio je negativan, a od 2009. godine u konstantnom je padu.

a po domaćinstvu

Prosječan broj osoba po domaćinstvu opštine Foča je 3,47 što ovu opštinu stavlja na 3 mjesto od 14 posmatranih u ovoj kategoriji, odmah iza Širokog Brijega i Mostara. Iz grafikona je vidljivo da je jedna trećina porodica sa 4 člana.

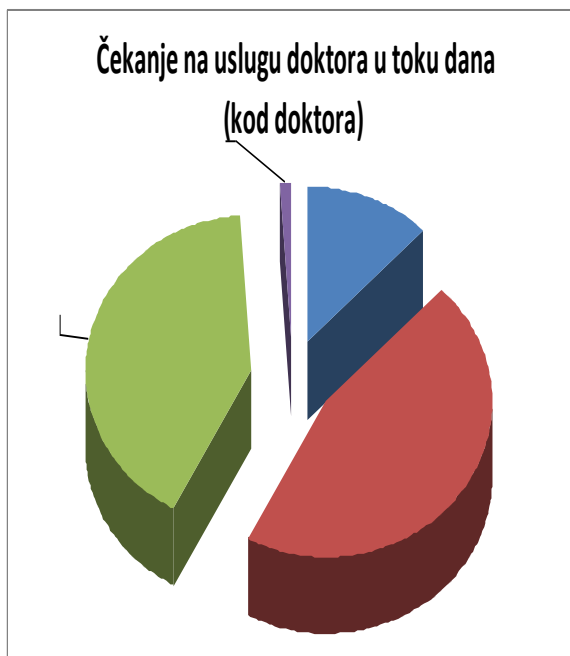
osoba koje žive u domaćinstvu:							
1	2	3	4	5	6	7	8
7.8%	17.8%	20.0%	33.3%	17.8%	2.2%	1.1%	0.0%

U sklopu Doma zdravlja organizovane su sljedeće službe: Služba hitne medicinske pomoći, Služba za zaštitu djece od 0-6 god, Ginekološka služba, Služba pneumoftiziološke zaštite, Služba medicine rada, Higijensko–epidemiološka služba, Stomatološka služba i Laboratorijsko-biohemijska dijagnostika. Pri pedijatrijskoj službi organizovana je i patronažna služba. Jedna od osnovnih djelatnosti Doma zdravlja je i prevoz teških bolesnika do većih medicinskih centara odnosno specijalizovanih zdravstvenih ustanova (Beograd, Banjaluka i sl.) Ambulanta na Brodu - u sklopu objekta su stomatološka i ambulanta porodične medicine, apoteka i mini laboratorija i time mještani Broda imaju gotovo istu primarnu zdravstvenu zaštitu kao stanovnici Foče. U sklopu ambulate na Miljevini radi i stomatološka ordinacija sa zubnom tehnikom. Univerzitetska bolnica Foča-Klinike i bolničke službe Foča, imaju svoju osnovnu i sporednu, prateću djelatnost. Osnovna djelatnost Klinika i bolničkih službi Foča, je obavljanje specijalizovane polikliničke (stacionarne) zdravstvene zaštite iz svih grana

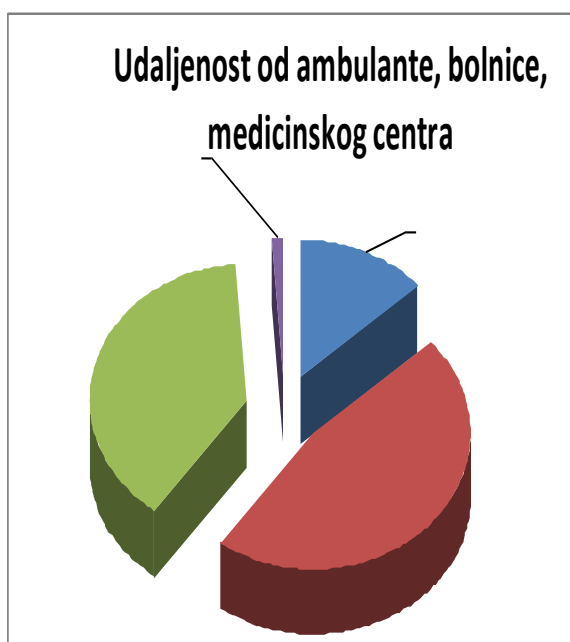
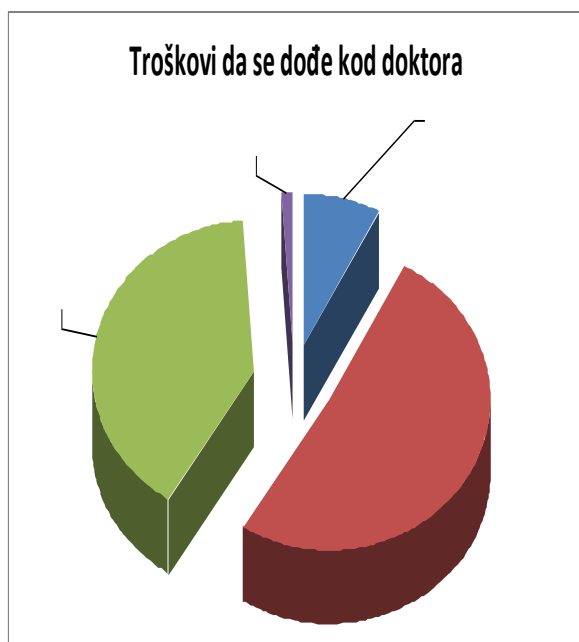
medicine. Potpuna sekundarna, kao i tercijalna zdravstvena zaštita, obezbjeđuje se i pruža na veoma visokom nivou. To omogućuju kadrovski i prostorni kapaciteti kao i savremena medicinska oprema kojom raspolaže ova zdravstvena ustanova. Konsultativno-specijalistička zdravstvena zaštita organizuje se i obavlja svakodnevno i iz svih grana medicine Stacionarna zdravstvena zaštita, sekundarna i tercijalna, obezbjeđuje se i pruža na visokom nivou. U ostvarenju svojih planiranih programskih ciljeva i zadataka, Klinika i bolnička služba Foča sarađuje sa Medicinskim fakultetom Foča.

U sprovedenom istraživanju dio koji se odnosi na zdravlje i zdravstvo bio je podijeljen u dvije grupe pitanja. Prva grupa pitanja se odnose na kvalitet zdravstvenih usluga, odnosno da li su ispitanici imali problema kao što je kašnjenje u dobijanju pomoći i čekanje na uslugu doktora u toku dana. Druga grupa pitanja se odnose na pristupnost zdravstvenim ustanovama, to jeste da li su ispitanici imali problema da stignu do doktora, kao što su udaljenosti od ambulate ili troškovi odlaska kod doktora. S obzirom da je primarna zdravstvena zaštita organizovana kroz timove porodične medicine i ambulate navedeni problemi trebalo bi da su svedeni na minimum.

Oko polovine ispitanika nije imalo kašnjenje u dobijanju medicinske pomoći, niti su čekali na uslugu doktora u toku dana.

Udaljenost od ambulate, bolnice za polovinu ispitanika nije predstavljalo problem da stigne do ljekara. Isto toliko ispitanika nije imalo poteškoće da stigne do doktora što se tiče troškova.

Uopšte uzevši, može se reći da su građani Foče zadovoljni uslugama iz domena zdravstvene zaštite, prvenstveno zbog postojanja Univerzitetske bolnice. Potpuna sekundarna, kao i tercijalna zdravstvena zaštita, obezbjeđuje se i pruža na veoma visokom nivou. To omogućuju kadrovski i prostorni kapaciteti, kao i savremena medicinska oprema kojom raspolaže ova zdravstvena ustanovi.

5.3. Broj ljekara u zdravstvenoj primarnoj zaštiti

Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti je 25, što znači da na 1 ljekara dođe 971 stanovnika. U poređenju sa drugim posmatranim opštinama Foča se uklapa u prosjek. Postoje opštine koje su bolje od Foče kao što je Tuzla, gdje na 1 ljekara dolazi 662 stanovnika, ali i gore od nje, kao što je opština Bihać gdje na 1 ljekara dolazi 1338 stanovnika.

5.4. Izdvajanje iz budžeta

U 2012. godini iz budžeta opštine Foča izdvojeno je za zdravstvo je 39.831,15 KM, što je 0,36% budžeta.

6. Infrastruktura u opštini

6.2. Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom

Od ispitanika je zatraženo da izraze (ne)zadovoljstvo postojećom infrastrukturom po oblastima. Među posmatranim oblastima infrastrukture, ispitanici sa područja opštine Foča najviše su zadovoljni stanjem elektro mreže, njih 55%. Zadovoljstvo je najmanje kada su u pitanju grijanje i putevi i ulice. Veliki je broj onih koji ne koriste internet, pa nije relevantno upoređivati zadovoljstvo internetom sa drugim oblastima. U odnosu na ostale posmatrane opštine u ovoj oblasti, stanovnici opštine Foča su na 10 mjestu.

Precizna distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi:

	Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom			
	Zadovoljan	Djelimično zadovoljan	Nezadovoljan	Ne znam/bez odgovora
El. mreža	55,6%	33,3%	6,7%	4,4%
Sistem vodosnabdijevanja	60%	32,2%	5,6%	2,2%

Kanalizacija	41,1%	40%	13,3%	5,6%
Grijanje	8,9%	72,2%	18,9%	0%
Školski objekti	31,1%	33,3%	20%	15,6%
Zdravst. objekti	28,9%	40%	27,8%	3,3%
Putevi i ulice	24,4%	42,2%	32,2%	1,1%
Internet	24,4%	10%	12,2%	53,3

7. Životna sredina

7.1. Životna sredina u lokalnom okruženju

Kada je u pitanju oblast životne sredine, više od dvije trećine ispitanika nije imalo razlog da se žali na ovu oblast. Detaljnija distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi:

da se žalite na neki ćih	Veoma mnogo razloga	Mnogo razloga	Neki razlozi	Nema razloga	(Ne znam)
Buka	2,2%	10,0%	26,7%	60%	1,1%
Zagađenje vazduha	2,2%	10,0%	28,9%	58,9%	0%
Divlje deponije	2,2%	2,2%	36,7%	50,0%	8,9%

U okviru subjektivnog kvaliteta života, ispitanicima je bio ponuđen niz kategorija koje su trebali ocijeniti na skali od 1 do 10, a tiču se zadovoljstva životom generalno, pojedinim komponentama zadovoljstva životom, i osjećajem lične sreće. Preciznija distribucija ocjena data je u paragrafima koji slijede:

8.1. Zadovoljstvo životom

Prosječna ocjena koju su građani opštine Foča dali za zadovoljstvo životom je 6,68, što je oko prosječne ocjene za zadovoljstvo životom među posmatranim opštinama koja je 6,70. Nešto više od polovine ispitanika opštine Foča zadovoljstvo svojim životom ocjenilo je sa 7, 8, 9 i 10

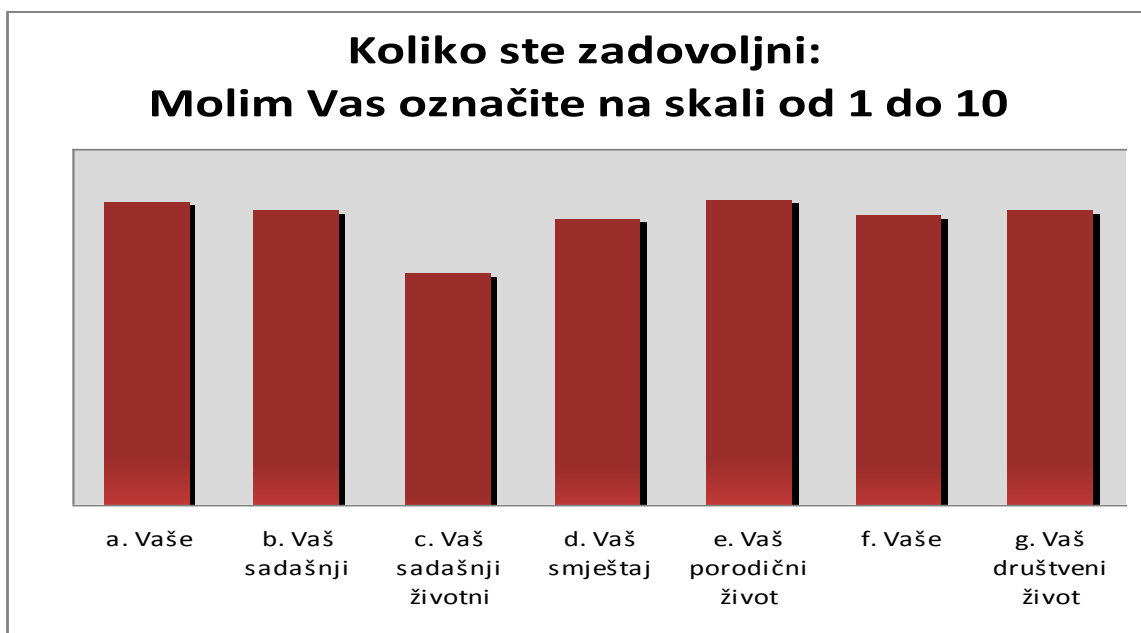
Prosječna ocjena koju su ispitanici dali na pitanje koliko ste srećni je 6,86. Prema ovom pokazatelju stanovnici opštine Foča su u odnosu na 14 posmatranih opština na 8. mjestu, iza Širokog Brijega, Livna, Doboja, Banja Luke, Novog Sarajeva i Bijeljine.

Preciznija distribucija odgovora na ovo pitanje data je na grafikonu koji slijedi:

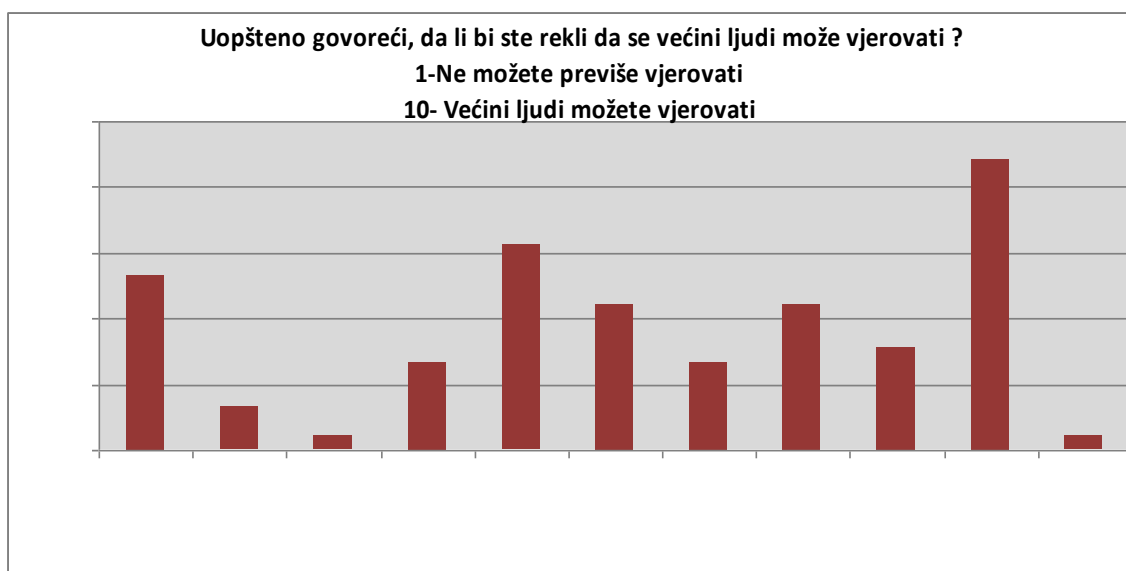
8.2. Komponente zadovoljstva životom

Među komponentama zadovoljstva životom našlo se 7 kategorija: obrazovanje, posao, životni standard, smještaj, porodični život, zdravlje i društveni život. Građani opštine Foča najzadovoljniji su porodičnim životom kome su dali prosječnu ocjenu 7,21, zatim obrazovanjem kome su dali prosječnu ocjenu 7,12, a najmanje su zadovoljni sadašnjim životnim standardom kome su dali prosječnu ocjenu 4,45. Prosječne ocjene za svaku komponentu ,na skali od 1 do 10 za opštinu Foča, date su na grafikonu koji slijedi:

9. Uočeni kvalitet društva

Na pitanje: Koliko se može vjerovati ljudima, na skali od 1 do 10? Prosječna ocjena povjerenja u ljude na području opštine Foča je 6,29. Foča je među posmatranim opštinama na 3. mjestu po stepenu povjerenja u ljude, iza Pala i Doboja. Prosjek za posmatrane opštine što se tiče povjerenja u ljude je 4,91. Ovakvi pokazatelji govore da generalno u BiH postoji nizak stepen povjerenja u ljude, što može biti i posljedica generalnog stanja u društvu, krize morala i poremećenog sistema vrijednosti.

Jednostavno pitanje kojim se htjela dobiti percepcija građana o bezbjednosti susjedstva u kojem žive glasilo je: “Koliko mislite da je bezbjedna šetnja u vašoj okolini noću”? , više od polovine ispitanika smatra da je šetnja noću u njihovom kraju bezbjedna. Preciznija distribucija odgovora data je u grafikonu ispod:

9.3. Bezbjednost građana

U ovom segmentu, posmatrane su dvije ključne stavke dostupne od strane policije, odnosno opšta bezbjednost građana posmatrana kroz prizmu teških/provalnih krađa, te bezbjednost na putevima posmatrana kroz broj saobraćajnih nezgoda na području opštine.

U opštini Foča broj teških krađa u 2012. godini bio je 23 ,dok je ukupan broj saobraćajnih nezgoda bio 100.

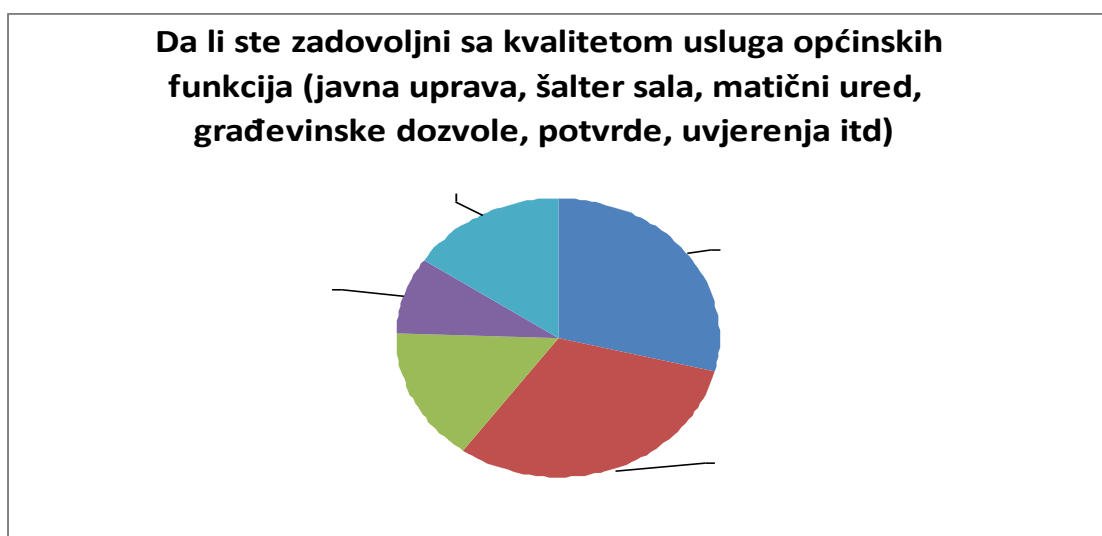
Uporedimo li to sa brojem stanovnika, dobijemo na 1.056 stanovnika jednu tešku krađu. Slično je i sa saobraćajnim nezgodama, gdje na oko 242 stanovnika, dolazi 1 saobraćajna nezgoda. Odlika je to između ostalog i geografske pozicije ove opštine, koja nije tipično tranzitna kada je u pitanju saobraćaj.

Broj zaposlenih u lokalnoj administraciji opštine Foča je 141, i u to ulaze i zaposleni u Centru za socijalni rad, Centru za kulturu i informisanje, jer i oni primaju platu putem trezora. Uporedimo li to sa brojem stanovnika, dobijemo da na 1 službenika u lokalnoj administraciji dolazi 172 stanovnika, što je daleko ispod evropskih trendova da na 1000-1500 stanovnika bude angažovan 1 administrativac u lokalnoj administraciji. Istovremeno, izdvajanja za bruto plate i naknade zaposlenih u lokalnoj administraciji iz budžeta opštine u 2012. godini su 2.161 930 KM, što je 20,02 % od ukupnog budžeta opštine za tu godinu. Odbornici u SO Foča primaju naknadu u iznosu od 350 KMneto, što ovu opštinu svrstava u nivo prosjeka po izdvajanju za ovu namjenu.

Za rad Mjesnih zajednica, tradicionalni i najučestaliji vid učešća građana u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou, iz budžetu opštine Foča u 2012. godini nije bilo izdvajanja.

Kvalitet usluga opštinskih funkcija

Na pitanje: "Da li ste zadovoljni kvalitetom usluga opštinskih funkcija, podrazumijevajući pri tome servise koje pruža lokalna uprava – šalter sala, matični ured, građevinske i druge dozvole, potvrde, uvjerenja, itd, otprilike je izbalansiran broj zadovoljnih i nezadovoljnih građana, a preciznija distribucija odgovora data je u grafikonu koji slijedi:

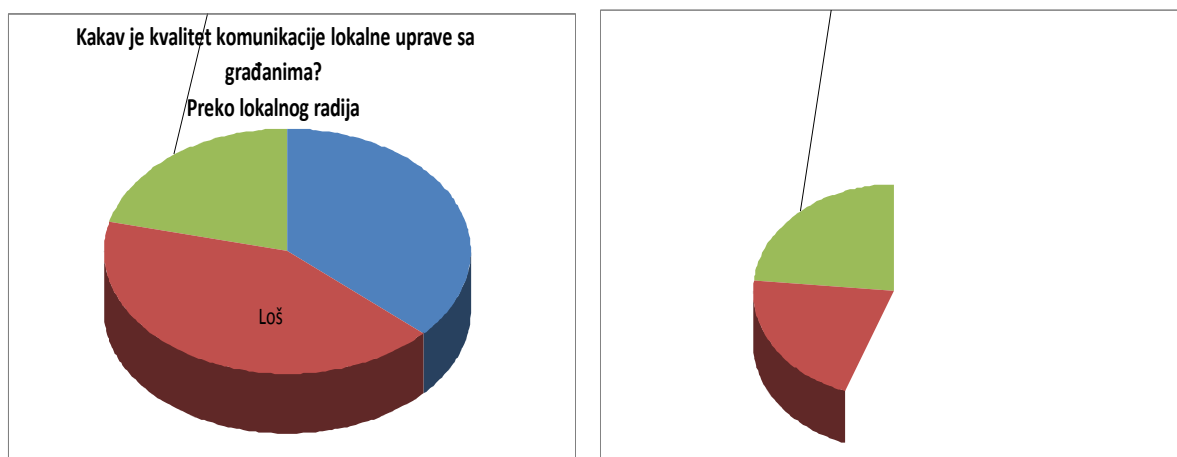

Kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana

Ispitanicima je postavljeno i pitanje u vezi kvaliteta komunikacije lokalne uprave sa građanima, razdvajajući odgovore na lokalne TV i radio stanice, printane medije te javne sastanke sa građanima. Kada su u pitanju elektronski mediji, oko polovine ispitanika je zadovoljna komunikacijom preko lokalnih televizija, a preko lokalnog radija 36%. Što se tiče kvaliteta komunikacije lokalne uprave sa građanima, ispitanici opštine Foča su na 7 mjestu, iza Travnika, Doboja, Zenice, Bihaća, Pala i Novog Sarajeva. Odgovori na ovo pitanje dati su u grafikonima koji slijede:

45,6% ispitanika, nije zadovoljano sa kvalitetom komunikacije lokalne uprave sa građanima preko lokalne štampe, odnosno javnih nastupa-tribina,njih 32,2% ,što govori o slabo zastupljenosti ovog načina komunikacije lokalne uprave i građana.

-Gradski stadion

-urađeni reflektori i natkrivene tribune

-Izgrađen veliki Aqua park na ušću Čehotine u Drinu, koji u sezoni dnevno posjeti i više od 2.000 osoba.

-Obezbijeđeno je uredno i kvalitetno snabdijevanje grada pitkom vodom, a ta investicija ukupno je koštala blizu 1.000.000 KM

-Završena je sanitarna deponija za čvrsti otpad

-Asfaltirano je više kilometara puteva do mjesnih zajednica

-Data podrška razvoju turizma i poljoprivrede kroz razne projekte

-Stvorene urbanističke pretpostavke i infrastrukturno pomogli osnivanje industrijske zone Brod na Drini u kojoj danas radi više od 150 radnika.

-Izgrađen most na rijeci Čehotini, kod sportske dvorane, dužine 40 i širine 10 m povezuje 2 MZ Dušanovo i Lazarevo, a cijena je 350.000 KM

-Izgrađen most na rijeci Bistrici u MZ Kuta, dužine 29, a širine 5 m. Iz budžeta izdvojeno 100.000 KM

-Završeni radovi na krovu fiskulturne sale OŠ „Sveti Sava“ i za te namjene izdvojeno 27.119 K

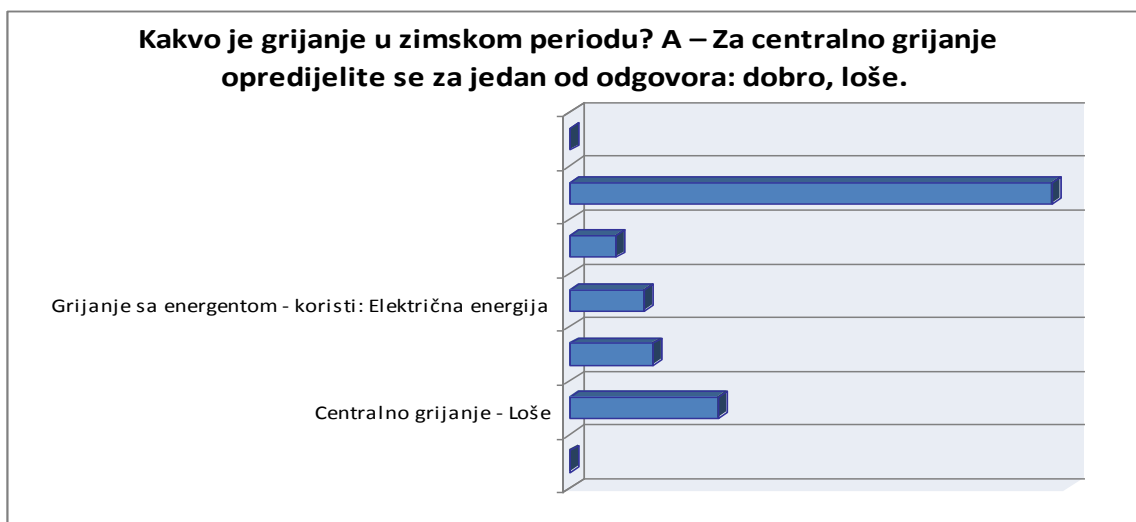
Odvoz smeća

Odlaganje čvrstog otpada na području opštine Foča vrši se na deponiji „Babin Potok“, koja se nalazi van naseljenog mjesta i od grada je udaljena 4 km. Deponija je urađena u skladu sa ekološkim standardima, redovno se održava, a odlaganje se vrši u slojevima. Cijena odvoza smeća u 2012 god. iznosi 4,90 KM/m² po domaćinstvu, a za pravna lica 0,80 KM/m². Od 1.1.2013 godine cijena odvoza smeća je povećana i iznosi 6,80 KM po domaćinstvu, a za pravna lica 0,18 KM/m² za škole i obdaništa, 0,70 KM/m² po ostali korisnici 1,10 KM/m² - ugostiteljske radnje i STR.

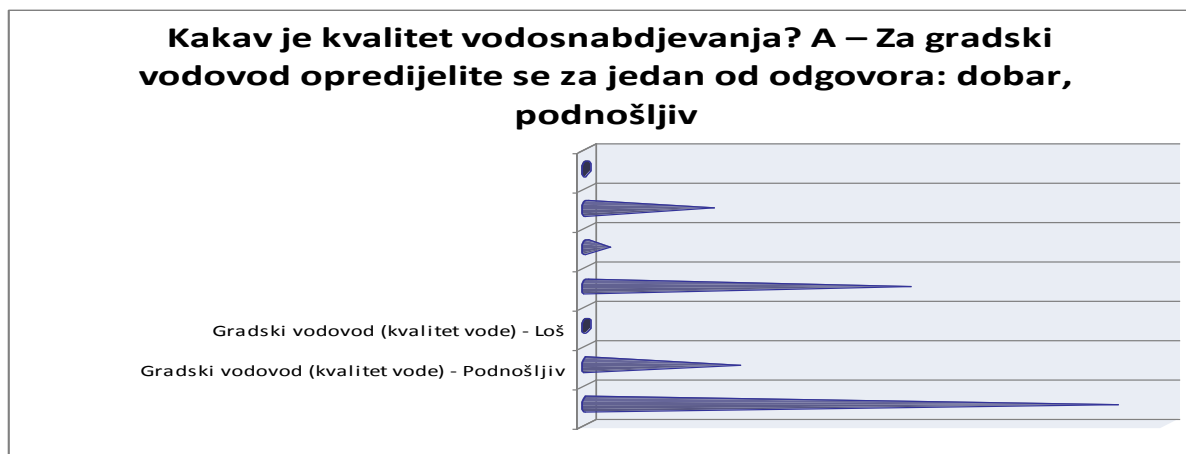
F

Manji dio stanovnika grada Foča, priključen je na sistem centralnog grijanja. U funkciji nije ni jedna javna kotlovnica. U pojedinim zgradama koje imaju sopstvene kotlovnice, usluge su, sporadično, pružali privatnici. Naplativost isporuke toplotne energije u 2012. godini bila je loša. Cijena grijanja za fizička lica je 2,75 KM/m² tokom 9 mjeseci, a za pravna lica 4,30 KM/m² tokom 6 mjeseci. Rudnik uglja Miljevina radi, tako da je nabavka uglja postala redovnija i dostupnija.

U kontekstu kvaliteta grijanja, ispitanicima je postavljeno pitanje da jednostavnim odgovorima dobro i loše ocijene centralno grijanje, ako ga koriste ili ukoliko ga nemaju da se izjasne koji energent koriste za zagrijavanje prostora. 57,8 % ispitanika je reklo da kao energent koristi drvo, 8,9% električnu energiju, 5,6% ugalj. Među ispitanicima 17.8% koristi centralno grijanje i nije zadovoljna istim. Preciznija distribucija odgovora data u tabeli koja slijedi.

Ispitanicima koji koriste gradski vodovod postavljeno je pitanje o kvalitetu vodosnabdijevanja, dok se od ostalih tražilo izjašnjavaње kakvu alternativnu vrstu vodosnabdijevanja koriste. Više od polovine onih koji koriste gradski vodovod ocijenila je kvalitet vodosnabdijevanja kao dobar. Istovremeno, 40% ispitanika ne koristi gradski vodovod, nego alternativne izvore snabdijevanja. Detaljniji pregled odgovora dat je na grafikonu koji slijedi:

Cijena vode je u 2012.godini iznosi 0,69 KM/m³ za građane i 2,16 KM/m³ za pravna lica. Domaćinstva koja nemaju ugrađene vodomjere vodu plaćaju paušalno, 3,47 KM mjesečno po članu domaćinstva.

Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem

Od ispitanika traženo je da izraze svoje (ne)zadovoljstvo ponuđenim kulturnim sadržajem. Iako su ponuđene posebne kategorije, odnosno posebne institucije kulture, odgovori su bili veoma slični za sve institucije kulture, a precizna distribucija data je u tabeli koja slijedi

			M	M	
Pozorište	6,7%	13,3%	37,8%	15,6%	26,7%
Muzej	3,3%	6,7%	41,1%	20,0%	28,9%
Biblioteka	3,3%	11,1%	38,9%	17,8%	28,9%
Galerija	2,2%	4,4%	33,3%	15,6%	44,4%
Koncert	2,2%	4,4%	45,6%	15,6%	32,2%

Indikativno je da je veliki broj ispitanika na ovo pitanje odgovorio sa ne znam, odnosno nije dao odgovor, što ukazuje da relativno mali broj građana koristi navedene institucije kulture, odnosno prati ponuđene kulturne sadržaje. U odnosu na 14 posmatranih opština, opština Foča je na 13. mjestu u ovoj oblasti.

Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem

Od ispitanika je bilo traženo da izraze svoje (ne)zadovoljstvo ponuđenim sportskim terenima i mogućnostima za rekreaciju. Trećina od ukupnog broja ispitanih uglavnom ili u potpunosti je zadovoljno ponuđenim, dok je 36,7% ispitanika nezadovoljno. Od 33% ispitanika nije dobijen odgovor na ovo pitanje. U ovoj oblasti, u odnosu na 14 posmatranih opština, ispitanici iz Foče su na 13 mjestu.

Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju

Iz budžeta opštine Foča tokom 2012. godine za rekreaciju, kulturu i religiju izdvojeno je 741.704KM, odnosno 6,87 % od budžeta za tu godinu.

III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPŠTINAMA

1. Poređenje među posmatranim opštinama i gradovima po setovima g kvaliteta života

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: nivo prihoda (BDP, prihodi po domaćinstvu), nivo siromaštva, dugove domaćinstva, subjektivno ekonomsko naprezanje (sastavljanje „kraja s krajem“), i prosječnu platu u opštini.

F	Opštin	
	Banjaluka	10,44
	N. Sarajevo	9,522
	Š. Brijeg	8,899
	Mostar	7,41
	Livno	6,239
	Travnik	5,713
	Zenica	5,622
	Doboj	5,291
	Bihać	5,204
	Bijeljina	5,108
	Tuzla	4,97
	Trebinje	4,489
	Foča	3,997
	Pale	3,378

BDP po glavi stanovnika u opštinama⁵ za 2011. godinu varirao je od 5.600 i 5.844 KM u Foči i Doboju, do 10.963 i 18.827 u Banjaluci i Novom Sarajevu. Ove opštine/gradovi zauzimale su slične pozicije i kada je u pitanju istraživanje provedeno godinu dana ranije, s tim što je generalno u većini opština došlo do blagog povećanja BDP-a nakon godinu dana. Nivo BDP-a u svim opštinama u 2011. godini dat je u Aneksu 3, tabela 3.

Prema rezultatima istraživanja, najveće prosječne prihode po domaćinstvu ostvaruju stanovnici Širokog Brijega, oko 1.655 KM mjesečno, dok je ovaj iznos najmanji u Palama, oko 565 KM. Istovremeno, procenat domaćinstava sa prihodom manjim od 600 KM u Širokom Brijegu je 6,3%, a u Bihaću preko 40%.

Najveća prosječna neto plata u posmatranim opštinama u 2012. godini bila je u Novom Sarajevu, 1.038 KM, dok je najniža prosječna plata u Travniku, 694 KM. Ove dvije lokalne zajednice bile su na čelu, odnosno začelju liste i u istraživanju provedenom godinu dana ranije.

Najveći broj ispitanika koji je imao većih poteškoća “sastaviti kraj s krajem” je na području opština Trebinje, Pale i Foča, a upravo ove opštine bile su na začelju tabele i u istraživanju provedenom godinu dana ranije. Grad Banjaluka nalazi se najbolje pozicioniran po ovom istraživačkom pitanju kako ove, tako i prošle godine.

Najveću učestalost dugovanja (za plaćanje računa, komunalije, struja, itd.) domaćinstva imali su ispitanici na području Pala, Mostara i Foče, a najpovoljnija situacija po ovom parametru bila je u Travniku i Širokom Brijegu.

⁵ U vrijeme finalizacije izvještaja nije bilo dostupnih podataka za 2012. godinu. Za procjenu BDP-a po opštinama korišćena formula Federalnog zavoda za razvoj, gdje se kao ulazni podaci koriste broj zaposlenih i prosječna plata u opštini i entitetu, te BDP entiteta.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 14,4 bodova i u tom smislu predstavlja najznačajniji od 8 setova indikatora. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.2. Stanovanje i lokalno okruženje

Grad/Opština	
Š. Brijeg	8,804
Livno	6,889
N. Sarajevo	6,815
Tuzla	6,717
Travnik	6,667
Pale	6,625
Doboj	6,624
Banjaluka	6,533
Bijeljina	6,504
Mostar	6,369
Bihać	6,365
Trebinje	6,351
Foča	6,337
Zenica	6,114

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: vlasnička struktura domaćinstava (lično vlasništvo, najam), površina stambenog prostora i lično zadovoljstvo ispitanika vlastitim smještajem.

Prema rezultatima istraživanja, prosječna površina stambenog prostora u svim posmatranim opštinama je 73m². Najveću prosječnu kvadraturu stambenog prostora imaju ispitanici u Širokom Brijegu, čak 130m², dok u ostalim posmatranim gradovima ona varira od 63m² do 76m². U svim opštinama, prosječna ocjena sopstvenog smještaja na skali od 1 do 10 bila je iznad 5, i to najniža u Zenici (5,7) a najviša u Širokom Brijegu (8,8). Najveći pad u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije napravila je Zenica, sa 2. na posljednje mjesto, dok je Široki Brijeg zadržao prvu poziciju.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 9,6 bodova.

Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.3. Zaposlenje, obrazovanje i vještine

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: zaposlenost, izdvajanja iz budžeta za obrazovanje, uočena sigurnost posla (procjena vjerovatnoće za gubitak zaposlenja), te obrazovanje i vještine (korišćenje interneta, stručno usavršavanje i razne obuke).

Grad/Opština	
Š. Brijeg	9,441
Banjaluka	8,302
Trebinje	7,784
Mostar	7,759
N. Sarajevo	7,529
Tuzla	6,965

Zenica	6,022
Bijeljina	5,295
Travnik	5,264
Livno	5,079
Pale	5,031
Bihać	4,55
Doboj	4,348
Foča	2,97

Najmanja vjerovatnoća gubitka posla po sopstvenoj procjeni ispitanika je na području opštine Tuzla, a najveća u Foči, Livnu i Palama.

Najveća budžetska izdvajanja u 2012. godini za oblast obrazovanja bila su na području opštine Široki Brijeg (čak preko 18%), zatim slijede Livno (13,3%), Trebinje (10,8%) i Mostar (9,6%) a na začelju se nalaze Pale i Bihać, sa ispod 0,5% izdvajanja za oblast obrazovanja. Posmatrajući generalno, u većini opština povećan je udio budžeta

namijenjen oblasti obrazovanja u odnosu na 2011. godinu.

U svim posmatranim opštinama, izuzetno je nizak procenat onih koji su u 2012. godini imali neki dodatni vid obrazovanja (u prosjeku 17% od broja ispitanih), u vidu kurseva, treninga, i sl., što je ipak blago povećanje u odnosu na 2011. godinu kada je taj procenat bio ispod 15%. Od malog broja ispitanika koji su imali kurseve i obuke, većina se odnosila na obuke vezane za sadašnji posao i strane jezike, zatim računare. Indikativno je da je vrlo mali broj ispitanika prošao obuke doobrazovanja i prekvalifikacije zavoda za zapošljavanje (3,9%).

Internet svakodnevno koristi skoro 70% ispitanika na području Grada Banjaluka, dok je u Bihaću i Foči takvih ispod 15%, a čak 65% - 70% ispitanika u ovim opštinama odgovorilo je da uopšte ne koristi internet.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12 bodova. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

Opština/Grad	
Banjaluka	11,443
Š. Brijeg	10,771
Zenica	10,01
Mostar	9,619

Zadovoljstvo porodičnim životom u prosjeku je u svim opštinama dobilo relativno visoku ocjenu na skali od 1 do 10, i ona se kreće od oko 6,5 u Bihaću i Trebinju, pa do 8,5 u N. Sarajevu i 9,4 u Širokom Brijegu.

Broj članova po domaćinstvu u posmatranim opštinama varira od oko 2 u Bihaću, do oko 3,5 u Širokom Brijegu i

Mostaru, međutim, nije jednostavno dati kvalifikaciju u kojoj mjeri uticaj na vrijednost ovog indikatora ima nizak prirodni priraštaj, a u kojoj mjeri stepen odvajanja mladih i zasnivanje porodice.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12,8 bodova. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

Opštin F	
Trebinje	12,708
Bijeljina	12,64
Foča	9,997
Livno	9,474
Pale	9,474
Banjaluka	9,202
Doboj	8,697
Tuzla	8,534
N. Sarajevo	8,244
Bihać	7,771
Travnik	7,556
Mostar	7,101
Š. Brijeg	6,755
Zenica	6,047

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: ocjena kvaliteta zdravstvenih usluga i pristupačnost zdravstvenih ustanova, broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (PMZ), te budžetska izdvajanja za zdravstvo.

Prema rezultatima istraživanja, najpovoljniji omjer broja stanovnika na jednog ljekara u PMZ je u Mostaru, gdje na oko 550 stanovnika dolazi 1 ljekar, što je značajno poboljšanje u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije. Slijede Trebinje i Novo Sarajevo, a najnepovoljnija situacija je u opštinama Livno i Bihać, gdje na oko 1.300 stanovnika dolazi 1 ljekar u PMZ. Ipak, može se konstatovati da je u većini posmatranih opština blago poboljšan omjer ljekara i broja stanovnika u odnosu na period od prije godinu dana.

Zadovoljstvo pruženim zdravstvenim uslugama temeljeno je na pitanjima koja su se odnosila na troškovima da se dođe do

ljekara, udaljenost do ambulante, kašnjenje u dobijanju pomoći, te čekanje na uslugu ljekara tokom dana. Gledano prosječno za sva 4 pitanja, najviše razloga da se žale imali su ispitanici sa područja Zenice i Mostara, dok je najbolja situacija na području Livna, Bijeljine, Foče i Pala.

Budžetska izdvajanja za oblast zdravstva iz opštinskih budžeta u 2012. godini varirala su od 1,7% u Trebinju i 1,5 u Bijeljini⁶, dok Široki Brijeg i Novo Sarajevo nisu izdvajali budžetska sredstva za zdravstvo u 2012. godini⁶. Među posmatranim opštinama u FBiH, najviša izdvajanja za zdravstvo imali su Travnik i Zenica, oko 0,4% od ukupnog budžeta opštine.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 13,6 bodova. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

⁶ Zdravstvo u FBiH u potpunosti je nadležnosti kantona, ali Zakon o lokalnoj samoupravi ne sprječava opštine da u cilju poboljšanja kvaliteta zdravstvenih usluga i kvaliteta života građana izdvajaju sredstva za ovu namjenu. Navedena konstatacija ipak ne sugerise opštinama koje izdvajaju mala sredstva za ovu oblast da to u svakom slučaju čine, nego da sagledaju realne potrebe građana i budžetske mogućnosti i u oblastima koje nisu direktna nadležnost lokalne samouprave.

Opština F	
Doboj	3,874
Trebinje	3,593
Livno	3,572
Pale	3,493
Š. Brijeg	3,455
Travnik	3,334
Bijeljina	3,305
N. Sarajevo	3,282
Tuzla	3,145
Foča	3,012
Bihać	3,007
Zenica	2,985
Banjaluka	2,615
Mostar	2,593

Ovaj set indikatora uključivao je (ne)zadovoljstvo sljedećim parametrima čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: električna mreža, sistem vodosnabdijevanja, kanalizacija, grijanje, školski objekti, zdravstveni objekti, putevi i ulice, te internet infrastruktura, sa ponuđenim odgovorima zadovoljan, djelimično zadovoljan i nezadovoljan.

Gledano prosječno za sve posmatrane kategorije infrastrukture, najmanje zadovoljsva infrastrukturom iskazali su ispitanici sa područja Mostara i Banjaluke, dok je najviše zadovoljstva infrastrukturom iskazano na području Doboja, Trebinja i Livna. Iako ispitanicima nisu direktno postavljena pitanja zadovoljstvom cijene pojedinih usluga koje imaju veze sa posmatranim kategorijama infrastrukture (npr. vodosnabdijevanje, el. energija, grijanje), na temelju datih odgovora može se konstatovati da je i taj parametar uticao na davanje odgovora u vezi zadovoljstva infrastrukturom.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 4,8 bodova. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.7. Životna sredina

Opština/Grad	
Pale	4,8
Livno	4,486
Doboj	4,392
Š. Brijeg	4,375
Travnik	4,255
Tuzla	4,093
Bijeljina	3,995
N. Sarajevo	3,987
Foča	3,976
Trebinje	3,923
Banjaluka	3,367
Bihać	2,967
Zenica	2,536
Mostar	1,981

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvata, uključivao je samo 3 ključna indikatora vezana za životnu sredinu u lokalnom okruženju, odnosno žalbe građana na zagađenost vazduha, buku i divlje deponije.

Najviše razloga za žalbe na zagađenje vazduha imali su ispitanici na području Zenice i Mostara, a najmanje u Palama, Livnu i Širokom Brijegu. Na buku se u najvećoj mjeri žale ispitanici sa područja Mostara, gdje je istovremeno i najveći problem sa divljim deponijama. Ovakav stav ispitanika sa područja Mostara bio je prisutan i prilikom istraživanja koje je sprovedeno godinu dana ranije. Istovremeno, opština Pale zadržala je i osnažila poziciju lokalne zajednice sa najboljim stanjem po pitanju životne sredine, gdje 100% ispitanika nije imalo razloga da se žali ni na jedan od tri uključena parametra.

1.8 Uočeni kvalitet društva

Opštin	F
Pale	4,893
Š. Brijeg	4,549
Doboj	4,384
Foča	4,263
Trebinje	4,252
Livno	4,16
Zenica	4,135
Bijeljina	3,806
Tuzla	3,781
Banjaluka	3,774
Travnik	3,742
N. Sarajevo	3,283
Bihać	3,224
Mostar	2,816

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: povjerenje u ljude, bezbjedno susjedstvo, bezbjednost građana (opšta bezbjednost i bezbjednost u saobraćaju), javne usluge (efikasnost i efektivnost lokalne uprave kao servisa građana, komunalne usluge), kultura, sport i rekreacija.

Rezultati istraživanja govore da je generalno u svim posmatranim opštinama nizak nivo povjerenja u ljude, što govori između ostalog o opštoj slici bosanskohercegovačkog društva. Ipak, došlo je do blagog poboljšanja u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije, kada je samo u jednoj od posmatranih opština data prosječna ocjena iznad 5, a na skali od 1 do 10. U ovogodišnjem istraživanju, ispitanici na području opština Pale, Doboj, Foča i Široki Brijeg dali su ocjene između 6 i 7. Najniža prosječna ocjena stepena

povjerenja u ljude data je u Mostaru, 3,6.

U poređenju sa brojem stanovnika, najveći broj teških/provalnih krađa zabilježen je u Tuzli, gdje je ukupan broj teških krađa u 2012. godini nešto preko 1.300, odnosno jedna krađa na 100 stanovnika, što je ipak značajno smanjenje u odnosu na 2011. godinu⁷. Skoro isti odnos je i u Novom Sarajevu, koje je istovremeno i u najlošijem položaju po pitanju saobraćajnih nezgoda, 1860 nezgoda ili jedna na 40 stanovnika – skoro identično kao i 2011. godine. Najpovoljnija situacija po pitanju teških krađa je u Širokom Brijegu (1880 st. na 1 krađu, značajno bolje nego 2011. godine kada je Š. Brijeg takođe imao najbolji rezultat), ali i Trebinju i Foči, gdje je omjer 1100 odnosno 1050 stanovnika na 1 krađu. Najmanje saobraćajnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika u 2012. godini desilo se u Palama, samo 69 nezgoda, odnosno jedna na 390 stanovnika, a ova opština je najbolju poziciju sa sličnim omjerom držala i godinu dana ranije.

Istovremeno, ispitanici su noćne štetnje kao bezbjedne u najvećoj mjeri ocijenili na području opština Široki Brijeg i Foča, a najlošiju ocjenu ovaj indikator dobio je u Mostaru i Novom Sarajevu, koje je zadnje mjesto na rang listi po ovom indikatoru imalo i godinu dana ranije.

Lokalna uprava kao servis građana

Administrativni aparat u svim opštinama još je glomazniji i skuplji nego što je to bio ranije. Lokalna zajednica sa najvećim brojem uposlenih u lokalnoj administraciji u odnosu na broj stanovnika je Trebinje, gdje na jednog administrativca dolazi manje od 170 stanovnika. Ne zaostaje ni Foča i Mostar, sa omjerom 172, odnosno 189 administrativaca na jednog stanovnika. Godinu dana ranije, sve tri pomenute opštine imale su bolji odnos nego sada.

⁷ 2021 teška krađa, ili 1 krađa na 65 stanovnika

Najpovoljniji odnos među posmatranim opštinama i gradovima ima Banjaluka, sa 669 stanovnika na jednog administrativca. Slijede Travnik i Zenica, sa 505 odnosno 400 stanovnika na jednog zaposlenog u lokalnoj administraciji. Radi poređenja, težnje razvijenih zemalja EU u kontekstu funkcionalnosti i efikasnosti administrativnog aparata idu ka 1 – 1,5 promila, odnosno 1 administrativca na 1000-1500 stanovnika.

Istovremeno, posmatrane opštine značajna sredstva izdvajaju za finansiranje administrativnog aparata, i to u rasponu od 13,2%⁸ kao što je slučaj u Banjaluci, do 28,5% u Bihaću. Naknade odbornicima još drastičnije variraju od 220 KM u Livnu, do 850 KM u Banjaluci. Kada su u pitanju izdvajanja za najučestaliji vid učešća građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou – mjesne zajednice, najviša izdvajanja su u opštini Tuzla i čine 1% od ukupnog budžeta, dok nekoliko lokalnih zajednica (Banjaluka, N. Sarajevo, Foča i Pale) nisu planirali izdvajanja za rad mjesnih zajednica u 2012. godini.

Najveći nivo zadovoljstva kod usluga koje pruža lokalna administracija (šalter sala, matična služba, građ. dozvole, potvrde, itd.) izražen je kod ispitanika na području opština Trebinje i Livno, a najmanji kod ispitanika sa područja grada Mostara. Istovremeno, kvalitet komunikacije lokalne uprave sa građanima kroz različite vidove (tv, radio, štampa, javni događaji...), u prosjeku je najbolje ocijenjen u Travniku, a najlošije u Širokom Brijegu.

U oblasti komunalnih usluga, nalazi CCI govore da u posmatranim opštinama, najskuplju vodu piju građani Bijeljine i Tuzle, sa cijenom od 1,39KM/m³, odnosno 1,24 KM/m³. Za razliku od njih, građani Zenice vodu plaćaju svega 0,47 KM/m³, Ako se vodovod i kanalizacija gledaju kao jedinstven sistem, građani Bijeljine plaćaju drastično najveću cijenu, i to 2,78 KM/m³, i to iz razloga što se cijena kanalizacije naplaćuje jednako kao i cijena vode, što je jedinstven slučaj u BiH. Planirani trend daljeg godišnjeg poskupljenja vode i kanalizacije u Bijeljini zaustavljen je u 2012. godini, iako je ranijim ugovorom o izgradnji kanalizacione mreže definisano godišnje povećanje cijene vode i kanalizacije od 9% plus godišnja inflacija. Međutim, već u 2013. došlo je do novog poskupljenja vode, a mirovanje cijene vode u 2012. godini povezuje se sa činjenicom da su te godine bili lokalni izbori i da je aktuelna vlast zaustavila poskupljenje vode u formi predizbornog trika.

Od posmatranih opština, najjeftinije centralno grijanje plaćaju građani Tuzle, 1,68 KM/m² tokom šestomjesečne grejne sezone, dok je u Banjaluci i Travniku ta cijena 2 puta veća. Najvišu cijenu centralnog grijanja plaćaju građani Foče, 4,13 KM/ m², ali se radi o sistemu sa izuzetno malim brojem korisnika, dok se većina grada grije sopstvenim sistemima i pećima.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 8 bodova. Rang lista posmatranih opština prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

⁸ U Gradu Doboju u 2012. godini sredstva namijenjena za primanja lokalne administracije činila su udio od 12,7% od ukupnog budžeta, ali iz razloga velikog kreditnog zaduženja koje je povećalo ukupnu budžetsku masu. u 2011. godini, u Doboju su izdvajanja za plate administracije činila preko 30% udjela u lokalnom budžetu.

RANG LISTA OPŠTINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svih osam setova indikatora objektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za opštinu Široki Brijeg, i iznosi 57,049, od mogućih 80,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za opštinu Bihać, i iznosi 41,364. U poređenju sa ranijim istraživanjem prije godinu dana, prve 3 lokalne zajednice (Široki Brijeg, Banjaluka i Novo Sarajevo) zadržale su čelne pozicije, ali je generalno prisutan trend pada vrijednosti indeksa kvaliteta života u odnosu na prošlu godinu. Tako su npr. neke opštine popravile poziciju na rang listi, ali im je vrijednost indeksa kvaliteta života manja nego što je bila godinu dana ranije. Pregled indeksa za sve posmatrane opštine, sa uporednim prikazom u odnosu na 2012. godinu, dat je u tabeli koja slijedi.

	Opština/Grad		
1.	Š. Brijeg	57,049	57,889 (1)

2. Poređenje među posmatranim opštin subjektivnog kvaliteta života

Opštin F	
Široki Brijeg	8,53
Livno	6,94
Doboj	6,93
Banjaluka	6,93
Novo Sarajevo	6,9
Travnik	6,89
Bijeljina	6,86
Pale	6,74
Foča	6,68
Trebinje	6,6
Zenica	6,42
Tuzla	6,25
Bihać	6,12
Mostar	5,42

U izračunavanje subjektivnog kvaliteta života, korišćena su 3 seta indikatora: generalno zadovoljstvo životom, komponente zadovoljstva (obrazovanje, posao, sadašnji životni standard, smještaj, porodični život, zdravlje, društveni život), i lična sreća.

Na pitanje "Sve u svemu, koliko ste na skali od 1 do 10 zadovoljni svojim životom ovih dana?", najveću prosječnu ocjenu dali su ispitanici na području opštine Široki Brijeg (8,53), zatim Livno, Doboj i Banjaluka (6,93), a najnižu Mostar (5,42) i Bihać (6,12). Ostale prosječne ocjene zadovoljstvom životom po opštinama date su u tabeli.

Pregled prosječnih ocjena po pojedinačnim komponentama zadovoljstva dat je u tabeli koja slijedi:

Koliko ste zadovoljni sa Vašim:								
Opštin F		šnjim	Sadašnji životnim	Smješta	ičnim životom		Društve životom	
Š. Brijeg	8,06	7,84	6,15	8,83	9,4	8,33	8,17	
N. Sarajevo	7,68	7,35	6,25	7,72	8,49	7,3	6,93	
Banjaluka	7,27	7,2	5,92	7,42	7,88	7,46	7,52	
Livno	7,49	6,95	6,46	7,44	7,84	7,2	7,13	
Doboj	7,35	6,91	6,3	7,3	8,01	7,52	6,86	
Pale	7,45	6,29	5,94	6,91	8,23	7,7	6,7	
Tuzla	7,22	7	5,73	7,09	7,74	6,92	6,61	
Mostar	6,77	6,79	4,87	6,07	7,76	7,85	6,41	
Bijeljina	6,12	6,54	5,5	6,64	7,13	6,88	6,93	
Travnik	5,78	7,23	5,21	6,45	7,06	6,31	7,19	
Foča	7,12	6,73	4,45	6,37	7,16	6,4	6,68	
Bihać	6,07	7,77	5,77	6,27	6,65	5,83	5,8	
Zenica	5,59	7,07	4,68	5,67	7,09	5,87	6,63	
Trebinje	4,95	4,89	6,05	6,28	6,17	6,51	6,57	

Indeks lične sreće

Opština/Grad	Indeks lične sreće (max. 10)
1. Š. Brijeg	8,75
2. Livno	7,76
3. N. Sarajevo	7,63
4. Doboj	7,49
5. Banjaluka	7,29
6. Bijeljina	7,04
7. Pale	6,98
8. Foča	6,86
9. Trebinje	6,79
10. Tuzla	6,68
11. Bihać	6,14
12. Travnik	5,89
13. Zenica	5,8
14. Mostar	5,53

Na pitanje “Označite na skali od 1 do 10 koliko ste srećni? Pri čemu 1 znači veoma nesrećan, a 10 veoma srećan”, najbolja prosječna ocjena lične sreće data je na području opština Široki Brijeg, a najslabija na području Mostara (5,53), Zenice (5,8) i Travnika (5,89). Ostale prosječne ocjene lične sreće date su u tabeli.

RANG LISTA OPŠTINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svim indikatorima subjektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za opštinu Široki Brijeg i iznosi 25,41 od mogućih 30,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za Mostar, i iznosi 17,46. Pregled indeksa za ostale posmatrane opštine dat je u tabeli.

Opština/Grad	kv. života
1. Š. Brijeg	
2. Livno	
3. N Sarajevo	
4. Doboj	
5. Banja Luka	
6. Pale	
7. Bijeljina	
8. Foča	
9. Tuzla	
10. Travnik	
11. Trebinje	
12. Bihać	
13. Zenica	
14. Mostar	

IV ZAKLJUČAK

Što se tiče ekonomske situacije, opština Foča je na 13. mjestu među 14 posmatranih opština. Ovaj podatak i ne čudi s obzirom da je u ovoj opštini najmanji BDP po glavi stanovnika koji

M – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za opštinu Foča

M M

				Prosječna	
Nivo prihoda	Nivo BDP po glavi stanovnika	0,20	10,0		
	Prihod po domaćinstvu	0,20	10,0		
Nivo siromaštva		0,15	7,5		
Dugovi domaćinstva		0,15	7,5		
Subjektivno ekonomsko naprezanje		0,15	7,5		
Prosječna plata u opštini		0,15	7,5		
			14,4* x/50		

2. STANOVANJE I LOKALNO OKRUŽENJE

				ječna	
Vlasnička struktura	vlasništvo stambenog prostora	0,30	9		
Životni prostor	kvadratura stana/kuće	0,30	9		
Zadovoljstvo sa stanovanjem	zadovoljstvo stambenim prostorom	0,40	12		
lokalnog okruženja			9,6* x/30		

3. ZAPOSLENJE, OBRAZOVANJE I VJEŠTINE

				Prosječna	
Zaposlenost	Odnos br. zaposlenih i br. stanovnika	0,40	16		
Izdvajanje iz budžeta za obrazovanje		0,35	14		
Uočena sigurnost posla	Vjerovatnoća da se ostane bez posla	0,15	6		
Obrazovanje i vještine	Korišćenje interneta	0,05	2		
	Obrazovanje ili treninzi (kursevi)	0,05	2		
vještina			12,0* x/40		

. STRUKTURA DOMAĆINSTVA I ODNOSA U PORODICI

				Prosječna	
Prirodni priraštaj stanovništva		0,50	10		
Zadovoljstvo porodičnim životom		0,50	10		
domaćinstva i			12,8* x/20		

				Prosječna	
Kvalitet zdravstvenih usluga	Kašnjenje u dobijanju pomoći	0,6	24		
	Čekanje na uslugu doktora u toku dana				
Pristupnost zdravstvenim ustanovama	Udaljenost od ambulate, bolnice, medicinskog centra				
	Troškovi da se dođe kod doktora				
Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti		0,10	4,0		
Izdvajanje iz budžeta za zdravstvo		0,30	12,0		
			13,6* x/40		

M

				Prosječna	
Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom	Električna mreža	1	10		
	Sistem vodosnabd.				
	Kanalizacija				
	Grijanje				
	Školski objekti				
	Zdravstveni objekti				
	Putevi i ulice				
	Internet				
			4,8* x/10		

7. ŽIVOTNA SREDINA

				Prosječna	
Životna sredina u lokalnom okruženju	Buka	0,35	3,5		
	Zagađenje vazduha	0,35	3,5		
	Divlje deponije	0,30	3,0		
Indikator životne			4,8* x/10		

8. UOČENI KVALITET DRUŠTVA

				Prosječna	
Povjerenje u ljude		0,10	5,0		
Bezbijedno susjedstvo		0,15	7,5		
Bezbijednost građana	Teška krađa	0,08	4,0		
	Bezbijednost na putevima	0,07	3,5		
Komunalne usluge	Kvalitet usluga opštinskih funkcija	0,10	5,0		
	Cijena odvoza smeća	0,03	1,5		
	Cijena centralnog grijanja	0,06	3,0		
	Cijena vode za piće	0,06	3,0		
	Kvalitet komunikacije uprave i građ,	0,04	2,0		
	Broj zaposlenih u lokalnoj administraciji	0,04	2,0		
	Izdvajanje iz budžeta za plate i doprinose zaposlenim u lok, administraciji	0,06	3,0		
	Visina primanja odbornika	0,04	2,0		
	Izdvajanje iz budžeta za rad MZ	0,04	2,0		
Kultura, sport i rekreacija	Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem	0,05	2,5		
	Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem	0,04	2,0		
	Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju	0,04	2,0		
uočenog kvaliteta društva			8,0* x/50		

INDEKS KVALITETA ŽIVOTA

Set indikatora	Rang/Vrijednost		Indeks
Ekonomsko stanje	0,18	14,4	
Stanovanje i lokalno okruženje	0,12	9,6	
Zaposlenje, obrazovanje i vještine	0,15	12,0	
Struktura domaćinstva i odnosi u porodici	0,16	12,8	
Zdravlje i zdravstvo	0,17	13,6	
Infrastruktura	0,06	4,8	
Životna sredina	0,06	4,8	
Uočeni kvalitet društva	0,10	8,0	
Indeks kvaliteta života		80 (max)	

Indeks kvaliteta života u opštini Foča je

od mogućih (idealno) 80

M

iteta života građana

Indeks kvaliteta života u opštin

Opštin									kvaliteta života
	Ek. stanje (max 14,4)	Stanovanje i lok. okruženje (max 9,6)	Zaposlenje, obrazovanje i vještine (max 12)	Struktura domaćinstva i odnosi u porodici (max 12,8)	Zdravlje i zdravstvo (max 13,6)	Infrastr. (max 4,8)	Životna sredina (max 4,8)	Uočeni kvalitet društva (max 8)	
1. Š. Brijeg	8,899	8,804	9,441	10,771	6,755	3,455	4,375	4,549	
	10,44	6,533	8,302	11,443	9,202	2,615	3,367	3,774	
M	9,522	6,815	7,529	9,274	8,244	3,282	3,987	3,283	
	4,489	6,351	7,784	7,386	12,708	3,593	3,923	4,252	
	6,239	6,889	5,079	8,774	9,474	3,572	4,486	4,16	
	4,97	6,717	6,965	8,966	8,534	3,145	4,093	3,781	
	3,378	6,625	5,031	8,531	9,474	3,493	4,8	4,893	
	5,108	6,504	5,295	5,203	12,64	3,305	3,995	3,806	
	7,41	6,369	7,759	9,619	7,101	2,593	1,981	2,816	
	5,713	6,667	5,264	8,749	7,556	3,334	4,255	3,742	
	5,291	6,624	4,348	6,093	8,697	3,874	4,392	4,384	
	5,622	6,114	6,022	10,01	6,047	2,985	2,536	4,135	
13. Foča	3,997	6,337	2,97	7,597	9,997	3,012	3,976	4,263	
14. Bihać	5,204	6,365	4,55	8,275	7,771	3,007	2,967	3,224	

Uporedna analiza indeksa kvaliteta života

Opština		života (max 80)	kvaliteta života (max 30)	Indeks lične sreće (max 10)
1.	Š. Brijeg	57,049	25,41129	8,75
2.	Banjaluka	55,675	21,39171	7,29
3.	N. Sarajevo	51,937	21,79671	7,63
4.	Trebinje	50,486	19,35643	6,79
5.	Livno	48,673	21,80614	7,76
6.	Tuzla	47,172	19,72329	6,68
7.	Pale	46,225	20,69829	6,98
8.	Bijeljina	45,856	20,44886	7,04
9.	Mostar	45,647	17,46214	5,53
10.	Travnik	45,279	19,38429	5,89
11.	Doboj	43,703	21,51771	7,49
12.	Zenica	43,469	18,40114	5,8
13.	Foča	42,149	19,96414	6,86
14.	Bihać	41,364	18,54771	6,14

M –
kvaliteta života

nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje

Tabela 1

OPŠTINA/ F	BUDŽET		M	B F			M M
Banjaluka	177.476.000	0,7	8,14	4	13,2	0	850
Bihać	27.046.152	0,02	0,43	3,97	28,53	0,32	500
Bijeljina	54.871.687	1,5	4,7	15,2	22,9	0,33	700
Doboj	47.323.807	0,52	2,7	8,61	12,7	0,001	790
Foča	10.800.000	0,36	2,18	6,87	20,02	0	350
Livno	13.056.000	0,08	13,3	7,81	20,83	0,31	220
Mostar	54.632.584	0,25	9,6	6,7	26,8	0,04	300
N. Sarajevo	25.282.587	0	2,08	1,56	18,35	0	400
Pale	10.406.652	0,23	0,48	3,61	18,02	0	450
Š. Brijeg	8.950.964	0	18,91	7,1	24,56	0,94	350
Travnik	12.595.000	0,4	1,4	6,5	21,7	0,5	450
Trebinje	21.463.222	1,74	10,8	10,53	19,09	0,11	500
Tuzla	49.869.081	0,02	5,3	5,4	22,8	1	770
Zenica	33.518.475	0,4	5	12,00	21	0,2	600

Tabela 2

OPŠTINA/ F	M M	M M M M	M M M ZAŠTITI	M M M F
Banjaluka	227.603	3,8	956	669
Bihać	61.564	5,2	1338	219
Bijeljina	109.167	5,5	1010	351
Doboj	77.672	6,2	1.214	289
Foča	24.293	7,1	971	172
Livno	31.727	7,6	1269	338
Mostar	111.833	4,0	551	189
N. Sarajevo	73.584	3,0	799	364
Pale	26.182	5,1	1090	308
Široki Brijeg	26.359	4,1	775	307
Travnik	54.567	5,0	1.091	505
Trebinje	30.764	4,1	733	167
Tuzla	131.778	4,1	662	268
Zenica	127.296	5,0	1.298	401

Tabela 3

OPŠTINA/ F	M M	F M M	PROSJEČNA NETO	M M M
Banjaluka	227.603	10.963	954	8
Bihać	61.564	6.743	887	16,3
Bijeljina	109.167	6.552	796	13
Doboj	77.672	5.844	822	15,1
Foča	24.293	5.600	907	12,7
Livno	31.727	6.021	873	12,2
Mostar	111.833	10.203	960	14
N. Sarajevo	73.584	18.827	1 038	12,4
Pale	26.182	7.208	837	13,5
Š. Brijeg	26.359	7.276	738	14,4
Travnik	54.567	6.115	694	14,7
Trebinje	30.764	9.192	837	12,7
Tuzla	131.778	8.714	839	15
Zenica	127.296	7.021	795	17,3

Tabela 4

OPŠTINA/ F	B M (KM/m ³)	B M EĆA KM/m	B M F M (KM/m ² /6 mj.)
Banjaluka	0,88	0,12	3,30
Bihać	1,1	0,11	nema cg
Bijeljina	1,39	0,11	2,75
Doboj	0,90	0,12	1,95
Foča	0,69	0,10	4,13
Livno	1,15	0,12	0,0982 ⁹
Mostar	0,92	0,11	nema cg
N. Sarajevo	1,22	0,11	2,78
Pale	0,7	0,14	2,70
Š. Brijeg	1,11	0,13	nema cg
Travnik	0,94	0,10	3,36
Trebinje	0,85	0,13	nema cg
Tuzla	1,24	0,10	1,68
Zenica	0,47	0,10	2,80

⁹ U Livnu se cijena grijanja iskazuje mjerenjem utroška toplotne energije (0,0982 KM/kWht)

Tabela 5

OPŠTINA/ F	M M	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ	M RIRAŠTAJ	M PRIRAŠTAJ
Banjaluka	227.603	203	276	175	223	nema pod.
Bihać	61.564	-118	-234	-256	-330	-8
Bijeljina	109.167	-178	-60	-263	-337	nema pod.
Doboj	77.672	-256	-330	-191	-305	nema pod.
Foča	24.293	-75	-65	-112	-106	nema pod.
Livno	31.727	-65	-79	-41	-62	-34
Mostar	111.833	-27	-37	-19	56	53
N. Sarajevo	73.584	-92	-76	-48	52	26
Pale	26.182	-89	-69	-88	-82	nema pod.
Š. Brijeg	26.359	55	60	66	69	63
Travnik	54.567	70	54	-50	6	12
Trebinje	30.764	-37	-64	-75	-65	nema pod.
Tuzla	131.778	-74	-39	-40	-79	-9
Zenica	127.296	210	302	223	169	133

Tabela 6

OPŠTINA/ OPŠTINA/F	M M	BR. SAOBRAĆAJ. M F M M	TEŠKIH KRAĐA
Banjaluka	227.603	1:88	1:386
Bihać	61.564	1:65	1:288
Bijeljina	109.167	1:141	1:423
Doboj	77.672	1:162	1:293
Foča	24.293	1:242	1:1056
Livno	31.727	1:97	1:474
Mostar	111.833	1:108	1:303
N. Sarajevo	73.584	1:40	1:106
Pale	26.182	1:379	1:818
Š. Brijeg	26.359	1:153	1:1882
Travnik ¹⁰	54.567	1:84	1:284
Trebinje	30.764	1:111	1:1099
Tuzla	131.778	1:98	1:100
Zenica	127.296	1:68	1:151

¹⁰ Podaci za 2011. godinu

Tabela 7

OPŠTINA/ OPŠTINA/F	M M	M M M	M 00 KM MJESEČNIH PRIHODA
Banjaluka	227.603	990	11
Bihać	61.564	300	42
Bijeljina	109.167	235	29,2
Doboj	77.672	200 ¹¹	29,4
Foča	24.293	nema jk	28,9
Livno	31.727	nema jk	24
Mostar	111.833	464	16,4
N. Sarajevo	73.584	652	32,6
Pale	26.182	nema jk	31,3
Š. Brijeg	26.359	nema jk	6,4
Travnik	54.567	278	34,1
Trebinje	30.764	80	33,7
Tuzla	131.778	3.500	36,7
Zenica	127.296	1.726	38

¹¹ U Doboju nema javne kuhinje, ali je procjena potreba urađena od Centra za socijalni rad 200 korisnika